บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อภาษาจีน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษา (ภาษาจีน)
   - 1.1 ความสำคัญของภาษาจีน
   - 1.2 วิสัยทัศน์ภาษาจีน
   - 1.3 จุดประสงค์การเรียนรู้
   - 1.4 ผลลัพธ์ที่ควรเกิดจากการเรียนรู้
   - 1.5 แหล่งการเรียนรู้
   - 1.6 การประเมินผลการเรียน
   - 1.7 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
   - 1.8 หลักสูตรสถานศึกษาวิชาภาษาจีน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรียานุสรณ์
2. รูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ
   - 2.1 ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ
   - 2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของการรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ
   - 2.3 ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ
   - 2.4 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ
   - 2.5 ข้อดีและข้อจำกัดของรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ
3. ชุดกิจกรรม
   - 3.1 ความหมายของชุดกิจกรรม
   - 3.2 หลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรม
   - 3.3 ประเภทของชุดกิจกรรม
   - 3.4 องค์ประกอบชุดกิจกรรม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3.5 ขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรม

3.6 ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

3.7 ประโยชน์ของชุดกิจกรรม

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.2 องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5. เจตคติ

5.1 ความหมายของเจตคติ

5.2 องค์ประกอบของเจตคติ

5.3 ประเภทของเจตคติ

5.4 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดเจตคติต่อการเรียนการสอน

5.5 บทบาทของครูในการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน

5.6 การวัดเจตคติ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยต่างประเทศ

6.2 งานวิจัยในประเทศ

หลักสูตรสถานศึกษา (ภาษาจีน)

โรงเรียนศรียานุสรณ์ จังหวัดจันทบุรี ได้กำหนดหลักสูตรสถานศึกษาในวิชาภาษาจีน โดยกำหนดให้อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อให้สอดคล้องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรดังกล่าวมีรายละเอียดเกี่ยวกับความสำคัญของภาษาจีน วิสัยทัศน์ภาษาจีน ผลลัพธ์ที่ควรเกิดจากการเรียนรู้ ฯลฯ ดังที่นำเสนอต่อไปนี้

ความสำคัญของภาษาจีน

จุดมุ่งหมายของการเรียนภาษาจีน คือ การสร้างศักยภาพในการใช้ภาษาจีน เพื่อสื่อสารกับชาวจีน หรือผู้คนที่ใช้ภาษาจีน ด้วยวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น การทำธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ การศึกษา การท่องเที่ยว การร่วมมือกันของภาครัฐและเอกชน การกระชับความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม แม้ต้นทางของการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศคือการศึกษา แต่เมื่อเข้าสู่อาชีพ นั่นคือ การดำเนินชีวิตด้วยเศรษฐกิจ การมีงานทำพร้อมมีรายได้ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ถือว่าเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจส่วนตัวให้มีความมั่นคง อันเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจชาติ ความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจนำมาซึ่งความมั่นคงในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต ทักษะและความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญของการสื่อสาร แม้บุคคลจะมีศักยภาพโดดเด่นหลากหลายด้านในเชิงวิชาการหรือศาสตร์อื่น ๆ แต่หากด้อยความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ ศักยภาพที่มีอยู่ย่อมเสมือนลดทอนลง ภาษาต่างประเทศที่สำคัญ ๆ ล้วนเป็นภาษาของประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งมีเศรษฐกิจเติบโตก้าวหน้าในประชาคมโลกอย่างมั่นคงและต่อเนื่อง ภาษาจีนจึงเป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญตามอิทธิพลทางเศรษฐกิจ ซึ่งคนทั่วโลกนิยมเรียนรู้อีกทั้งยังเป็นภาษาหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ การเรียนรู้ภาษาจีนของคนไทยจึงมีความจำเป็นในการเพิ่มศักยภาพการสื่อสารกับประชากรในประเทศจีนและในสังคมโลก เพราะภาษาจีนมิใช่สื่อสารกันในประเทศจีนเท่านั้น หากมีผู้นิยมใช้กันทั่วโลก และมีผู้นิยมใช้กันมากที่สุด การส่งเสริมให้คนไทยสามารถใช้ภาษาจีนได้ จะส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีระหว่างประเทศ และการมีสัมพันธไมตรีอันดีกับสาธารณรัฐประชาชนจีน

การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศที่สองในประเทศไทยได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เมื่อกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เพิ่มการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมากขึ้น ทันกับการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของโลกโลกาภิวัตน์ ซึ่งเกิดเสรีนิยมทางการค้า การพัฒนาเทคโนโลยี และการไหลเวียนสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ทันทีที่ประกาศใช้หลักสูตร โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐและเอกชนจำนวนมากจัดการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นวิชาเพิ่มเติม ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อสร้างสังคมฐานเศรษฐกิจที่อาศัยภาษาจีนเป็นเครื่องมือของการสื่อสารแต่ทว่ายังไม่มีหลักสูตรภาษาจีนโดยเฉพาะ สถานศึกษาต่างจัดทำหลักสูตรของตนเองตามมาตรฐานสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จึงไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบหลักสูตรคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนการสอนภาษาจีนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเป็นไปตามมาตรฐานสากลของเจ้าของภาษา รวมทั้งเพื่อให้การสื่อสารภาษาจีนของคนไทยมีประสิทธิภาพ จึงได้จัดทำมาตรฐานสาระการเรียนรู้ภาษาจีน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยกำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีนเป็นชั้นปี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาในการนำไปออกแบบบทเรียนและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 ก : 1 - 2)

วิสัยทัศน์ภาษาจีน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ภาษาจีน ให้ผู้เรียนใช้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมจีน แล้วสามารถใช้ภาษาจีนถ่ายทอดความรู้ความคิดและวัฒนธรรมไทยได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถใช้ภาษาจีนแสวงหาความรู้เพื่อศึกษาต่อและประกอบอาชีพ และมีเจตคติที่ดีต่อภาษาจีน ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 วิสัยทัศน์ภาษาจีน
ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 ก : 2

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากภาพประกอบ 2 วิสัยทัศน์ภาษาจีน เป็นความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนใช้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมจีน แล้ว

สามารถใช้ภาษาจีนถ่ายทอดความรู้ความคิดและวัฒนธรรมไทยได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถใช้ภาษาจีนแสวงหาความรู้เพื่อศึกษาต่อและประกอบอาชีพ และมีเจตคติที่ดีต่อภาษาจีน

จุดประสงค์การเรียนรู้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนภาษาจีน ไว้ดังต่อนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 ก : 6 - 7)

การเรียนรู้ในแต่ละหลักสูตรเริ่มจากระดับพื้นฐานตามสภาพที่เป็นจริง ตามระดับวัยของผู้เรียน ตั้งแต่เริ่มเรียนรู้และทำความเข้าใจเนื้อหาภาษาง่าย ๆ ที่เป็นเรื่องใกล้ตัว ผู้เรียนจะเข้าใจกลวิธีการเรียนรู้แต่ละเนื้อหา การเชื่อมโยงข้ามเนื้อหา จนถึงขั้นพัฒนาวิธีการเรียนรู้ที่เป็นของตนเอง จนสามารถสื่อสารด้วยภาษาจีน มีความสนุกสนานและความมั่นใจในการเรียนและการใช้ภาษาจีน เมื่อเรียนรู้ด้วยระยะเวลาที่เพียงพอ และครบถ้วนตามมาตรฐานในหลักสูตร โดยครูต้องทำความเข้าใจหลักสูตรและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และค่านิยมทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับระดับวัยและความสามารถของผู้เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เรามุ่งหวังเพื่อการพัฒนาจะเกิดผลลัพธ์ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรู้ทางภาษา ทักษะและสมรรถนะ และความเข้าใจในวัฒนธรรมจีน ซึ่งขยายความโดยสังเขปได้ดังนี้

ความรู้ทางภาษา

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจการออกเสียงตั้งแต่หลักการเบื้องต้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการออกเสียงที่ดี สามารถเขียนตัวอักษร คำศัพท์ และใช้ไวยากรณ์ภาษาจีนได้อย่างถูกต้อง มีรายละเอียดดังนี้

1. รู้และเข้าใจการออกเสียง คือ รู้พยัญชนะและสระในรูปสัทอักษรพินอิน พร้อมเปรียบเทียบกับอักษรจีน สามารถประสมพยัญชนะกับสระได้ รู้และเข้าใจการออกเสียงต่อเนื่องและการเปลี่ยนเสียง การแยกแยะเสียง สามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเสียง ตัวอักษร และความหมายได้ รู้ว่าภาษาจีนมีเสียงวรรณยุกต์ 4 เสียง และเสียงเบา 1 เสียง เมื่อเข้าใจหลักการเบื้องต้นเช่นนี้จึงสามารถใช้เป็นฐานในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนในขั้นสูงขึ้นเป็นลำ ดับได้ จนสามารถออกเสียงได้อย่างคล่องแคล่วและเป็นธรรมชาติ รวมทั้งออกเสียงด้วยทำ นองเสียงและน้ำหนักเสียงเพื่อสื่อสารความหมายพิเศษได้

2. รู้ตัวอักษรและคำศัพท์ คือ รู้ตัวอักษรและคำศัพท์โดยเริ่มจากส่วนที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวัน สามารถจำ และอ่านตัวอักษรจีนและคำศัพท์ สามารถแยกแยะเสียงอ่าน รูปและความหมายของตัวอักษรจีน รู้เส้นขีดและลำ ดับขีดของตัวอักษรจีน รู้เส้นขีดพื้นฐานและเส้นขีดพิเศษที่ใช้บ่อยของตัวอักษรจีน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรกับคำ ศัพท์ รู้ตัวอักษรเดี่ยวและอักษรประสมรู้หมวดคำ และส่วนประกอบของตัวอักษรจีน รู้วิธีประกอบ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตัวอักษรและโครงสร้างของตัวอักษร เข้าใจความหมายของคำ ศัพท์ในบริบทต่าง ๆ เรียนรู้และเพิ่มพูนคำศัพท์ใหม่ ๆ จากเรื่องใกล้ตัวและเรื่องราวในชีวิตประจำวัน จนถึงเรื่องในสังคมวงกว้างและข้ามสาระวิชา สามารถเลือกใช้คำศัพท์เพื่อสื่อสารและสื่อความหมายในหัวข้อต่าง ๆ ในระดับประถมศึกษาควรรู้จักตัวอักษรประมาณ 200 ตัว คำศัพท์พื้นฐานที่เกี่ยวข้องประมาณ 500 - 600 คำ ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ควรรู้และใช้คำศัพท์ไม่ต่ำกว่า 1,000 คำ และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรรู้และใช้คำศัพท์ไม่ต่ำกว่า 1,500 คำ

3. รู้และสามารถใช้ไวยากรณ์ คือ รู้และเข้าใจหน้าที่ของคำ ที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวัน เพราะคำศัพท์แต่ละคำ จะสื่อความหมาย และทำหน้าที่ต่างกัน เมื่อนำมาเรียงกันตามหลักไวยากรณ์จึงจะสื่อความหมายได้ครบถ้วนและกว้างขึ้น ผู้เรียนจึงต้องรู้และเข้าใจหน้าที่ของคำ ได้แก่ คำนาม ลักษณะนาม สรรพนาม บุพบท สันธาน คุณศัพท์ คำ วิเศษณ์ คำ กริยา กริยาช่วย การซ้ำคำกริยา และรู้ลำดับของคำ โครงสร้างและรูปประโยคที่ใช้บ่อย ได้แก่ ประโยคบอกเล่า ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำ ถาม ประโยคอุทาน ประโยคเปรียบเทียบประโยคความรวมประเภทต่าง ๆ ที่ซับซ้อนขึ้นเป็นลำดับในบริบทต่าง ๆ รวมทั้งไวยากรณ์อื่น ๆ ที่เป็นแบบแผนสำหรับการสื่อสารที่ถูกต้องตามระเบียบวิธีทางภาษาเพราะเมื่อผู้เรียนรู้คำศัพท์และความหมายของคำเหล่านั้นแล้ว ไวยากรณ์จะเป็นส่วนที่จัดเรียงคำ ลงในลำ ดับตามหน้าที่ที่ถูกต้องของคำ นั้น ๆ เพื่อสื่อความหมาย

ทักษะทางภาษา

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาจีน ในการสื่อสารที่คล่องแคล่วขึ้นเป็นลำดับตามวัยของตนเอง ตั้งแต่สนทนาพื้นฐานระดับง่าย ๆ จนถึงการสื่อความหมายตรงตัวและความหมายแฝง มีรายละเอียดดังนี้

1. มีสมรรถนะทางภาษา คือ เข้าใจสามารถใช้ทักษะการสื่อสารและที่คล่องแคล่วขึ้นเป็นลำดับตามวัยและประสบการณ์ที่สั่งสม ได้แก่ การทักทาย อำลา ขอบคุณ ขอโทษ ชมเชย อวยพรเชื้อเชิญ แนะนำสอบถาม เตือน เล่าเรื่อง อธิบาย บรรยาย แสดงอารมณ์ความรู้สึก ท่าทีความคิดเห็น สนทนาโต้ตอบพูดคุยเกี่ยวกับการใช้ชีวิต การเรียน สถานการณ์ ประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรม

2. เข้าใจและสามารถใช้ประเด็นสนทนาจากเรื่องใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน สู่เรื่องไกลตัว เช่น ข้อมูลส่วนตัว งานอดิเรก ครอบครัว โรงเรียน ชีวิตการเรียน การดำเนินชีวิตในสังคมสภาพแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี ประเด็นเกี่ยวกับสังคม ศิลปวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ เรื่องในอดีต - ปัจจุบัน - อนาคต

3. เข้าใจและสามารถสื่อความหมายตรงตัวและความหมายแฝง จับใจความสำคัญใช้ภาษากายหรือสิ่งของเพื่อช่วยในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เขียนความเรียงและขัดเกลาภาษาได้อย่างเหมาะสม

ความรู้และเข้าใจทางวัฒนธรรม

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เปรียบเทียบถึงเหมือนหรือความแตกต่างของวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจีน จนเกิดความรู้ความเข้าใจและอยู่ร่วมกันในสังคมได้ดี คือ รู้และเข้าใจวัฒนธรรมจีนและสามารถเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างกับวัฒนธรรมไทย เช่น ชนชาติ บุคคลสำคัญ เทศกาล ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อศรัทธามารยาท อาหาร การละเล่น สิ่งประดิษฐ์ วิถีชีวิตในอดีตและปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ระบอบการปกครอง และความเป็นไปต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงความเป็นชนชาติและวัฒนธรรมจีน

ผลลัพธ์ที่ควรเกิดจากการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดผลลัพธ์ที่ควรเกิดจากการเรียนรู้ภาษาจีน โดยผู้เรียนควรมีความรู้ความสามารถอย่างรอบด้าน เมื่อผู้จบหลักสูตรตามที่สถานศึกษาแต่ละที่กำหนด ทั้งหลักสูตรภาษาจีน 12 ปี (ป.1 - ม.6) หรือหลักสูตรภาษาจีน 6 ปี (ม.1 - ม.6) หรือหลักสูตรภาษาจีน 3 ปี (ม.4 - ม.6) โดยมีรายละเอียดดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 ก : 8 - 9)

1. ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง คำแนะนำ ในคู่มือการใช้งานต่าง ๆ คำชี้แจง คำอธิบาย และคำบรรยายที่ฟังและอ่าน อ่านออกเสียงคำ ประโยค ข้อความ ข่าว ประกาศ โฆษณา บทร้อยกรอง และบทละครสั้นตามหลักการอ่าน อธิบายและเขียนประโยคและข้อความให้สัมพันธ์กับสื่อที่ไม่ใช่ความเรียงรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งระบุและเขียนสื่อที่ไม่ใช่ความเรียงรูปแบบต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับประโยคและข้อความที่ฟังหรืออ่าน จับใจความสำคัญ วิเคราะห์ความ สรุปความ ตีความ และแสดงความคิดเห็นจากการฟังและอ่านเรื่องที่เป็นสารคดีและบันเทิงคดี พร้อมทั้งให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ

2. สนทนาและเขียนโต้ตอบข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เรื่องใกล้ตัว ประสบการณ์ สถานการณ์ เหตุการณ์ ข่าว ประเด็นที่อยู่ในความสนใจของสังคม และสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม พูดและเขียนแสดงความต้องการ เสนอและให้ความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริงอย่างเหมาะสม พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูล บรรยาย อธิบาย เปรียบเทียบ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง/ประเด็นต่างๆ ข่าว เหตุการณ์ที่ฟังและอ่านพูดและเขียนบรรยายความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ กิจกรรม ประสบการณ์ ข่าว เหตุการณ์อย่างมีเหตุผล

3. พูดและเขียนนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ประสบการณ์ ข่าว เหตุการณ์ เรื่องและประเด็นต่าง ๆ ตามความสนใจ พูดและเขียนสรุปใจความสำคัญ แก่นสาระที่ได้จากการวิเคราะห์เรื่องกิจกรรม ข่าว เหตุการณ์ และสถานการณ์ตามความสนใจ พูดและเขียนแสดงความคิดเห็น

เกี่ยวกับกิจกรรม ประสบการณ์ และเหตุการณ์ทั้งในท้องถิ่น สังคม และโลก พร้อมทั้งให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ

4. เลือกใช้ภาษาน้ำเสียง และกิริยาท่าทางเหมาะกับระดับของบุคคล เวลา โอกาส และสถานที่ตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมของจีน อธิบายหรืออภิปรายเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความคิดความเชื่อ และขนบธรรมเนียมและประเพณีของจีน เข้าร่วม แนะนำ และจัดกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม

5. อธิบาย/เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโครงสร้างประโยค ข้อความ สำนวน สุภาษิต และบทกลอนของภาษาจีนและภาษาไทย วิเคราะห์/อภิปรายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของจีนกับของไทย และนำไปใช้อย่างมีเหตุผล

6. ค้นคว้า/สืบค้น บันทึก สรุป และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และนำเสนอด้วยการพูดและการเขียน

7. ใช้ภาษาจีนสื่อสารในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้นในห้องเรียน สถานศึกษาชุมชน และสังคม

8. ใช้ภาษาจีนสืบค้น ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์และสรุปความรู้หรือข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ เผยแพร่/ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติเป็นภาษาจีน

9. มีทักษะการใช้ภาษาจีน (เน้นการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน) สื่อสารตามหัวเรื่องเกี่ยวกับตนเองครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพและสวัสดิการ การซื้อ-ขาย ลมฟ้าอากาศ การศึกษาและอาชีพ การเดินทางท่องเที่ยว การบริการ สถานที่ ภาษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และอื่น ๆ ที่จำเป็นตามสถานการณ์

10. ใช้ประโยคผสมและประโยคซับซ้อนสื่อความหมายตามบริบทต่าง ๆ ในการสนทนาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนการสอนภาษาจีนหลักที่กระทรวงศึกษาธิการไทยจัดทำขึ้น โดยการสนับสนุนของกระทรวงศึกษาธิการจีน เพื่อใช้ในชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้แก่ หนังสือเรียนชุด “สัมผัสภาษาจีน” พร้อมสื่อประกอบทั้งในรูปสิ่งพิมพ์และดิจิตอลที่ใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนชุดนี้ และหนังสือเรียน ชุด “ภาษาจีนสร้างสรรค์” นอกจากนี้ ยังมีสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนทักษะทางภาษาได้อีกหลายรายการทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 ก : 11)

ตาราง 1 บุคคล สื่อ หนังสือ เอกสาร สถานที่

บุคคลบุคคล	สื่อ หนังสือ เอกสาร	สถานที่
• ครูผู้สอน • ครูชาวจีน • เพื่อนร่วมชั้นเรียน • พ่อแม่ ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัว • วิทยากรท้องถิ่น/ ภูมิปัญญาไทย • ชาวจีนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น • เพื่อนชาวต่างประเทศ • Pen-pal / e- pal	• หนังสือตำรา (Textbooks) • หนังสืออ้างอิง (Dictionaries) • หนังสือสารคดี นิยาย บทละคร • สื่อจริง (Authentic Materials) ได้แก่ - แผ่นพับ - ใบปลิว - โฆษณา - โปสเตอร์ - แผนที่ แผนภูมิ - สัญลักษณ์ เครื่องหมาย - รายการวิทยุ ทีวี ภาคภาษาจีน - ภาพยนตร์/ เพลงจีน • สื่อเทคโนโลยี ได้แก่ - Computer - DVD/ VDO/ VCD - Software - Interactive media - Online resources เช่น http://www.chinesexp.com http://www.hanban.com	• ห้องสมุดโรงเรียน • ห้อง Lap ทางภาษา • ห้องสมุดหมวดวิชา • มุมภาษาจีน • ห้องศูนย์การเรียน (Self access) • สถานที่ทำการต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ท่าอากาศยาน โรงแรมต่าง ๆ กรมประชาสัมพันธ์ ธนาคาร ห้างร้าน ร้านค้า บริษัท ร้านหนังสือ ศูนย์หนังสือ ฯลฯ • สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ชาวจีนสนใจเข้าไปเยี่ยมชมเป็นประจำ เช่น วัด พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน วนอุทยาน ฯลฯ • สถานทูตประเทศต่าง ๆ • องค์กรระหว่างประเทศ • สถาบันขงจื่อ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การประเมินผลการเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดการประเมินผลการเรียนไว้ 3 ข้อ ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 ก : 12)

1. การประเมินผลการเรียนของผู้เรียนต้องประเมินตามมาตรฐานการวัดระดับความรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาจีน เพื่อบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม (ภาษาจีน) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ใช้รูปแบบวิธีการประเมินที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา วิธีการสอน และสอดคล้องกับตัวชี้วัด ตามลักษณะการประเมินผลทางภาษา ดังแผนภูมิการประเมินผล 1

3. การประเมินผลการเรียนของผู้เรียนต้องเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและให้กำลังใจผู้เรียนพัฒนาการเรียนภาษาจีน โดยพิจารณาจากความรู้ ความสามารถ ความคิดของผู้เรียน รวมทั้งมีการวิเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นเอกสารมาตรฐานสาระการเรียนรู้ภาษาจีน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดทำขึ้น ตามกรอบมาตรฐาน ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้และรูปแบบตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยประยุกต์ปรับเปลี่ยน และเพิ่มเนื้อหาให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน เพื่อให้สถานศึกษานำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนของตน มีจำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่ 1) หลักสูตรภาษาจีน 12 ปี (ป.1 - ม.6) 2) หลักสูตรภาษาจีน 6 ปี (ม.1 - ม.6) และ 3) หลักสูตรภาษาจีน 3 ปี (ม.4 - ม.6) โดยในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จึงขอนำเสนอตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรภาษาจีน 3 ปี (ม.4 - 6) ดังต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ระดับชั้น ตัวชี้วัดชั้นปี และสาระการเรียนรู้ภาษาจีน

สาระที่ 1 : ภาษาเพื่อการสื่อสาร

ตาราง 2 มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

ชั้น	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้ภาษาจีน
ม.4	1. ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง คำชี้แจง คำแนะนำ และคำอธิบายที่ฟังและอ่านง่าย ๆ	♦ คำสั่ง คำขอร้อง คำแนะนำ คำชี้แจง ประกาศ และคำอธิบายง่าย ๆ ที่ใช้ในห้องเรียน ตัวอย่าง 跟我读、请坐、请脱鞋、这是.....、那是..... 现在 上课、一起读、再说一遍、下课
	2. ระบุสัทอักษรพินอิน (拼音) อ่านออกเสียงและประสมเสียงตามหลักการออกเสียง	♦ หลักการอ่านออกเสียงพยัญชนะ สระ การผันเสียงวรรณยุกต์ อ่านตัวอักษร คำ กลุ่มคำ ประโยคภาษาจีนตามระบบพินอิน ตัวอย่าง - เสียงพยัญชนะ: b p m f ..... - เสียงสระ: a o e ..... - หลักการอ่านออกเสียง เช่น การเปลี่ยนเสียงของ 不 不要、不好 一 เช่น 一天一夜 - การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ เสียงสาม เช่น 你好 - การอ่านพยางค์ที่ลงท้ายด้วยสระเสียง – er เช่น 一会儿、一点儿、玩儿 - การอ่านพยางค์วรรณยุกต์เสียงเบา เช่น 爸爸、妈妈 - การใช้พจนานุกรมแบบพินอิน เช่น wǒ - 我
	3. บอกความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค หรือข้อความสั้น ๆ ตามที่ฟังหรืออ่านจากสื่อที่เป็นความเรียงและไม่ใช่ความเรียงในรูปแบบต่าง ๆ	♦ คำ กลุ่มคำ ประโยค หรือ ข้อความเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม คำศัพท์ 400 - 600 คำ ♦ สื่อที่ไม่ใช่ความเรียง เช่น กราฟ แผนภูมิ แผนผัง แผนที่ ตาราง สัญลักษณ์ เครื่องหมาย ตัวอย่าง 图表、表格、符号、标志、肉、木瓜、牛奶、芒果

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 2 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้ภาษาจีน
	4. ตอบคำถาม จับใจความสำคัญ สรุปและแสดงความคิดเห็นจากการฟังหรืออ่านประโยค บทสนทนา หรือนิทานง่ายๆ ทั้งที่มีภาพและไม่มีภาพประกอบ	♦ บทสนทนา บทอ่านสั้นๆ นิทานง่ายๆ ที่มีความยาวประมาณ 100 ตัวอักษร เช่น 龟兔赛跑 、乌鸦喝水 守株待兔 ♦ การอ่านจับใจความสำคัญ เช่น หัวข้อเรื่อง (题目) ใจความสำคัญ (中心思想) รายละเอียดสนับสนุน (详述) ♦ คำถามเกี่ยวกับใจความสำคัญ เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม ใช่หรือไม่ ♦ ประโยคที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็น การให้เหตุผล ตัวอย่าง 比 、不比、不如 、 没有、跟.....(不)一样 越..... 越.....、一边.....一边.....、先.....后..... “是.....的”句 A: 你有什么想法？ B: 我想.....、我认为.....

สาระที่ 1 : ภาษาเพื่อการสื่อสาร

ตาราง 3 มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

ชั้น	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้ภาษาจีน
ม.4	1. สนทนาหรือเขียนโต้ตอบในการสื่อสารระหว่างบุคคล	♦ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น การทักทาย (你好) กล่าวลา (再见) ขอบคุณ (谢谢) ขอโทษ (对不起) ชมเชย (很好) การพูดแทรกอย่างสุภาพ (对不起.....) การชักชวน (.....吧) การแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เรื่องใกล้ตัว สถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 3 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้ภาษาจีน
		♦ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและบุคคลใกล้ตัว ประสบการณ์สถานการณ์ใกล้ตัว เรื่องที่อยู่ในความสนใจของตนเอง ตัวอย่าง A：您贵姓？ B：我姓王。 A：你认识他吗？ B：我不认识他。 A：这是什么？ B：这是中文书。 A：他是哪国人？ B：他是泰国人。 A：今天星期几？ B：今天星期二。
3. ใช้คำสั่ง คำขอร้อง คำขออนุญาต และคำแนะนำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน		♦ คำสั่งง่าย ๆ คำขอร้อง คำแนะนำ คำขออนุญาตที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ตัวอย่าง 起立、请坐、请问、劳驾，请让一下、她是我的同学 我可以去吗？、咱们周六去，好吗？ -A：你去哪里？ B：我去学校。 -A：请问，银行在哪儿？ B：银行在学校对面。
3. พูดและเขียนแสดงความต้องการ ขอและให้ความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธในสถานการณ์ต่าง ๆ		♦ ภาษาที่ใช้แสดงความต้องการ การขอและให้ความช่วยเหลือ การตอบรับและปฏิเสธในสถานการณ์ต่าง ๆ ตัวอย่าง 我要、想.....、我可以、能.....吗？、 .....好吗？ 好、不好 、可以、不可以 行、不行、 有、没有 会、不会 、喜欢、不喜欢 我想吃米饭和鱼。、请你帮我一下好吗？ 请给我这本书，好吗？、我不会泰语。 那本书很有意思。、我不喝咖啡、 我喝茶。、我想上洗手间。 A：下午我们一起去吧。 B：今天不行，我明天有考试。

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 3 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้ภาษาจีน
	4. พูดและเขียน เพื่อขอและให้ข้อมูล บรรยาย อธิบาย เปรียบเทียบ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและอ่าน	♦ ประโยคหรือสำนวนภาษา ที่ใช้ขอและให้ข้อมูล บรรยาย อธิบาย เปรียบเทียบ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและอ่าน เช่น เรื่องเล่า บทความสั้น ๆ ตัวอย่าง 我想、觉得、认为..... A: 她是高中生吗？ B: 不是，她是大学生。
	5. บอกความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว และกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมให้เหตุผลสั้น ๆ	♦ ประโยคหรือสำนวนภาษาที่ใช้ในการแสดงความรู้สึกและให้เหตุผล เกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว และกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ชอบ ไม่ชอบ ดีใจ เสียใจ ตัวอย่าง 我喜欢狗。、我不喜欢熊猫。、太好了。 我们爱国王。、因为我要和朋友一起去旅游。 因为我爸爸今年在泰国。
	5. บอกความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว และกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมให้เหตุผลสั้น ๆ	♦ ประโยคหรือสำนวนภาษาที่ใช้ในการแสดงความรู้สึกและให้เหตุผล เกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว และกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ชอบ ไม่ชอบ ดีใจ เสียใจ ตัวอย่าง 我喜欢狗。、我不喜欢熊猫。、太好了。 我们爱国王。、因为我要和朋友一起去旅游。 因为我爸爸今年在泰国。

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สาระที่ 1 : ภาษาเพื่อการสื่อสาร

ตาราง 4 มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยการพูดและการเขียน

ชั้น	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้ภาษาจีน
ม.4	1. พูดหรือเขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน สิ่งแวดล้อม และเรื่องใกล้ตัว	♦ ประโยคหรือสำนวนภาษาในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ความยาวของบทความไม่ต่ำกว่า 50 ตัวอักษร ตัวอย่าง 这是我爸爸，他是医生；这是我妈妈，她是护士；这是我叔叔，他是司机，那是我哥哥，他是高峰，他是学生。 每个星期天，奶奶带我去寺庙拜佛。 我去过两次中国。第一次去了北京，第二次去了上海。 现在泰国人非常喜欢学习汉语，学习汉语成为了一种时尚。
	2. พูดหรือเขียนสรุปใจความสำคัญ สาระ หรือหัวข้อเรื่องที่ได้จากการวิเคราะห์เรื่องหรือเหตุการณ์ และสถานการณ์ที่อยู่ในความสนใจ	♦ การจับใจความสำคัญ คิดและถ่ายทอดเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นกิจกรรม ข่าว เหตุการณ์ และสถานการณ์ต่าง ๆ ♦ ข้อความ บทสนทนา บทอ่าน นิทาน เหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจของสังคม เช่น ภาพยนตร์ กีฬา เพลง ♦ การวิเคราะห์เรื่อง เพื่อจับใจความสำคัญ สาระหรือหัวข้อเรื่อง ตัวอย่าง 这故事告诉、教导我们.....
	3. พูดและเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว พร้อมให้เหตุผลสั้น ๆ ประกอบ	♦ ประโยคและสำนวนภาษาในการแสดงความคิดเห็น การให้เหตุผล เกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว กิจกรรม ประสบการณ์ และเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ตัวอย่าง 我不太喜欢吃四川菜，因为太辣了。

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

สาระที่ 2 : ภาษาและวัฒนธรรม

ตาราง 5 มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

ชั้น	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้ภาษาจีน
ม.4	1. เลือกใช้ภาษา น้ำเสียง และกิริยาท่าทางให้เหมาะสมกับบุคคล โอกาส และสถานที่ตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมของจีน	♦ การเลือกใช้ภาษา น้ำเสียง และกิริยาท่าทางในการสนทนา ระดับของภาษา ตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมของจีน ตัวอย่าง 你叫什么名字？、您贵姓？、你几岁？ 你多大了？、谢谢夸奖、多谢夸奖、不敢当 哪里，哪里、您过奖了、哪儿的话、差远了 - มารยาทบนโต๊ะอาหาร เช่น การใช้ตะเกียบ ตำแหน่งที่นั่งในโต๊ะอาหารและในที่ประชุม - คำที่เป็นสิริมงคลและคำที่ไม่เป็นสิริมงคล - คำต้องห้าม เช่น 破、苦、死、穷、鬼、倒霉 ไม่ใช้ในเทศกาลตรุษจีนและในงานมงคล
	2. บอกชื่อ/คำศัพท์ และตอบคำถามเกี่ยวกับเทศกาล วันสำคัญ งานฉลอง และชีวิตความเป็นอยู่ของจีน	♦ คำศัพท์และข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาล วันสำคัญ งานฉลอง และชีวิตความเป็นอยู่ของจีน เช่น ชื่อวันสำคัญ เครื่องแต่งกาย อาหาร เครื่องดื่ม เพลง เกมภาษา ศิลปการแสดง สี ตัวอย่าง 春节、中秋节、茶、饺子、包子、旗袍 满月 - 中：抓周、满月酒 - 泰：剃胎毛 生日：生日蛋糕、长寿面 婚礼：新郎、新娘 葬礼：悼念、花圈
	3. เข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ	♦ กิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรม เช่น การเล่นเกม การร้องเพลง การถักเชือก การตัดกระดาษ การเขียนพู่กันจีน บทบาทสมมุติ วันตรุษจีน วันขึ้นปีใหม่ ตัวอย่าง 剪纸、中国结、猜谜语 、歌舞、书法、画画儿 象棋、表演、朗诵、武术、中文电脑

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

สาระที่ 2 : ภาษาและวัฒนธรรม

ตาราง 6 มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ชั้น	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้ภาษาจีน
ม.4	1. บอกความแตกต่างระหว่างการออกเสียงตัวอักษรคำวลี การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการลำดับคำตามโครงสร้างประโยคของภาษาจีนกับภาษาไทย	♦ ความแตกต่างระหว่างตัวอักษร คำ วลี โครงสร้างประโยค สำนวนภาษา ของภาษาจีนกับภาษาไทย ตัวอย่าง - ตัวอักษรจีน: วิธีการสร้างอักษรจีน/ ส่วนประกอบของตัวอักษรจีน - คำ: คำพ้องรูป - พ้องเสียง/ คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน - วลี: โครงสร้างวลี เช่น 红车 (สีแดง + รถ) / รถสีแดง - ประโยค: ประโยคความเดียวที่มีส่วนขยาย ได้แก่ 主语、谓语、宾语 、 定语、状语、补语 เช่น 我在食堂吃饭。(ฉัน + อยู่ที่โรงอาหาร + กินข้าว) / ฉันกินข้าวที่โรงอาหาร - ประโยคความซ้อน ได้แก่ 并列复句、承接复句、递进复句、选择复句 因果复句、转折复句、条件复句、让步复句 目的复句、假设复句、紧缩复句 - รูปประโยค 句式 “被”字句“有”字句、“把”字句、动句 兼语句 - เครื่องหมายวรรคตอน - สำนวน-สุภาษิต-คติพจน์ เช่น 成语、谚语、俗语、歇后语、座右铭 ตัวอย่าง 亡羊补牢/วัวหายล้อมคอก 对牛弹琴/สีซอให้ควายฟัง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 6 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้ภาษาจีน
	2. บอกความเหมือนและความแตกต่างระหว่างเทศกาลงานฉลอง และประเพณีของจีนกับของไทย	♦ ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างเทศกาลงานฉลอง และประเพณีของจีนกับของไทย เช่น ประเพณีวันแม่ วันเด็ก วันครู ตัวอย่าง 生活：四合院、饮食文化、中国乐器、体育、艺术 习俗：风水、送礼、吉祥数字、吉祥物、神仙 节日：儿童节、教师节、国庆节、劳动节、春节、宋干节

สาระที่ 3 : ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

ตาราง 7 มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

ชั้น	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้ภาษาจีน
ม.4	1. ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จากแหล่งเรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพูดหรือการเขียน	♦ การค้นคว้า การสืบค้น และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ♦ กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ได้แก่ -数学 (加、减、乘、除) -自然科学（物理、化学、生物、天文学、地质） - 社会科学（经济学、地理、历史、宗教与文化（思想品德社会道德、好公民） - 泰语 - 外语（英语、汉语、法语、日语、德语、阿拉伯语、梵巴语） - 卫生与体育 - 艺术（手工艺、绘画、音乐、舞蹈） - 职业与科技

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สาระที่ 4 : ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

ตาราง 8 มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

ชั้น	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้ภาษาจีน
ม.4	1. ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และสถานศึกษา	♦ การใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้นในห้องเรียน สถานศึกษา เช่น การทักทาย การแนะนำตนเอง เพื่อน ครอบครัว โรงเรียน ♦ นำคำศัพท์ ประโยค บทสนทนา และบทความที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์จริง

สาระที่ 4 : ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

ตาราง 9 มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

ชั้น	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้ภาษาจีน
ม.4	1. ใช้ภาษาจีนในการสืบค้นหรือค้นคว้าความรู้หรือข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ	♦ การใช้ภาษาจีนในการสืบค้น การค้นคว้าความรู้หรือข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ตัวอย่าง - การสืบค้นข้อมูล 查词典、查资料、上网、网上搜索、输入网址 - การกรอกแบบฟอร์ม 姓名、性别、年龄、出生日期、国籍、学历、 地址电子邮件

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 9 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้ภาษาจีน
	2. เผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของโรงเรียนเป็นภาษาจีน	♦ การใช้ภาษาจีนในการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น เช่น แผ่นพับแนะนำโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น การทำแผ่นปลิว ป้ายคำขวัญ ประกาศ นิทรรศการ การแข่งขันทักษะ ยุวมัคคุเทศก์ ♦ การนำเสนอข้อมูล ข่าวสารในโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่นเป็นภาษาจีน ตัวอย่าง 制作标语、宣传册（板） 布告栏 、制作中文网页 夏令营、展览、才艺比赛 小导游

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 ก : 139 - 167

จากตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรภาษาจีน 3 ปี (ม.4 - 6) เป็นหลักสูตรที่เริ่มตั้งแต่ระดับพื้นฐาน และค่อย ๆ เพิ่มความยากตามระดับพัฒนาการและประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งกำหนดไว้เป็นมาตรฐานแกนกลาง สถานศึกษาแต่ละแห่งอาจกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนและเป้าหมาย ความสำเร็จไม่เหมือนกัน สถานศึกษาจึงต้องประยุกต์หรือปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้เรียน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและผลลัพธ์ที่ต้องการ

หลักสูตรวิชาภาษาจีนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรียานุสรณ์

หลักสูตรของโรงเรียนศรียานุสรณ์ กำหนดให้วิชาภาษาจีนเป็นวิชาเพิ่มเติม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เปิดเลือกเรียนวิชาภาษาจีนตามความสนใจของผู้เรียน โดยให้เลือกเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในห้องเรียนแผนการเรียนศิลป์ - ภาษาจีน เรียนภาษาจีน 9 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์เพิ่มเติมเรียนภาษาจีน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยมีวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร ที่กำหนดให้นักเรียนทั้ง 2 แผนการเรียนได้เรียนเช่นเดียวกัน คือ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนศรียานุสรณ์ ได้จัดคำอธิบายรายวิชาและผลการเรียนรู้ รวมถึงโครงสร้างรายวิชา ตามกรอบตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรภาษาจีน 3 ปี (ม.4 - 6) ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ผู้เรียนและชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

คำอธิบายรายวิชาและผลการเรียนรู้ มัธยมศึกษาปีที่ 4 วิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร

ชื่อรายวิชา ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร รหัสวิชา จ31253

จำนวน 1.0 หน่วยกิต เวลา 2 ชม./สัปดาห์

.....

วิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จัดการเรียนการสอน 2 ภาคเรียน คือ ภาคเรียนที่ 1 วิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 1 และภาคเรียนที่ 2 วิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 2 โดยกำหนดคำอธิบายรายวิชาและผลการเรียนรู้เป็นปีการศึกษา ดังนี้

คำอธิบายรายวิชา

สนทนาอย่างต่อเนื่องในเรื่องใกล้ตัว ประสบการณ์และเรื่องที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียน โดยใช้คำศัพท์ต่าง ๆ และโครงสร้างประโยคตามหลักการออกเสียงภาษาจีน ฝึกฟัง พูด อ่าน เขียน ตัวอักษร คำศัพท์ สำนวน ประโยครูปแบบต่าง ๆ บทอ่านประเภทต่าง ๆ ในระดับพื้นฐาน ฝึกพิมพ์อักษรจีนและคำพินอินจากคอมพิวเตอร์สร้างบทสนทนาอย่างง่าย ตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมจีน ตอบคำถามจากการฟังและการอ่านประโยค บทสนทนา บทอ่าน ตามศักยภาพผู้เรียนเพื่อให้เกิดทักษะการใช้ภาษาจีนในการสื่อสารด้วยโครงสร้างพื้นฐาน การใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนภาษาจีนหรือในการสืบค้นศัพท์จีนค้นคว้าข้อมูลง่าย ๆ จาก อินเตอร์เน็ต พูดขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่นหรือกิจกรรมต่าง ๆ เข้าใจความเหมือน ความแตกต่างระหว่างภาษาจีนและภาษาไทยในเรื่องการออกเสียง โครงสร้างประโยคพื้นฐาน การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและการลำดับคำ ตามโครงสร้างประโยค และเห็นคุณค่าของการเรียนภาษาจีนเพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพในอนาคต

ผลการเรียนรู้

1. ปฏิบัติตามคำสั่ง และคำขอร้องที่ฟังหรืออ่าน
2. ระบุตัวอักษรและเสียง อ่านออกเสียงคำ สะกดคำ และอ่านประโยคง่าย ๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน
3. พิมพ์พินอินและอักษรจีนจากคอมพิวเตอร์
4. ตอบคำถามจากการฟังและอ่านประโยคบทสนทนา บทอ่าน ตามศักยภาพผู้เรียน
5. โต้ตอบด้วยคำสั้น ๆ ง่าย ๆ ในการสื่อสารระหว่างบุคคลตามแบบที่ฟังหรืออ่าน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

6. ขอและให้ข้อมูลง่าย ๆ เกี่ยวกับตนเองเรื่องใกล้ตัวและเพื่อน

7. บอกความเหมือน และความแตกต่างระหว่างการออกเสียงอักษรจีน การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการลำดับคำตามโครงสร้างประโยค ของภาษาจีนและภาษาไทย

8. ฟังและพูดอ่าน ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและสถานศึกษา

9. ใช้ภาษาจีน เพื่อรวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องใกล้ตัว

ตาราง 10 แสดงโครงสร้างรายวิชา วิชา ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 1 (ภาคเรียนที่ 1)

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา จ31253 วิชา ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ

ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 เวลา 2 ชั่วโมง จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)	วิธีการวัดผลประเมินผล
1.	สัทอักษรจีน (พินอิน)	ระบุหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ภาษาจีนได้ (ฟังแล้วเขียนตามที่ได้ฟัง) และสามารถอ่านออกเสียงคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความสั้น ๆ ได้ถูกต้อง	การอ่านออกเสียงคำ กลุ่มคำ ข้อความถูกต้องตามหลักการออกเสียง หลักการสนทนา ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ความเหมือนและแตกต่างระหว่างหน่วยเสียงภาษาไทยและภาษาจีนทำให้สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	8	10	- ทักษะการฟัง ข้อทดสอบการฟัง - ทักษะ : การพูด การอ่านออกเสียง - สังเกตการออกเสียงทุกครั้ง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 10 (ต่อ)

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)	วิธีการวัดผลประเมินผล
2.	ฉันและเธอ	สนทนาถาม - ตอบและเขียนบอกเกี่ยวกับตนเองแบบง่าย ๆ ได้	การใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้นในห้องเรียน สถานศึกษา เช่น การทักทาย การแนะนำตนเอง เพื่อน ครอบครัว โรงเรียน	4	10	- ทักษะการฟัง ข้อทดสอบการฟัง - ทักษะ : การพูด สอบจับคู่สนทนาตามสถานการณ์ - สังเกตการออกเสียงทุกครั้ง - ทักษะ : การเขียน ข้อทดสอบปรนัย
3.	ครอบครัวของฉัน	สนทนาถาม - ตอบและเขียนแนะนำครอบครัวตนเองได้	การใช้โครงสร้างภาษาในการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับกาลเทศะหรือสถานการณ์	4	5	- ทักษะ : การพูด สอบจับคู่สนทนาตามสถานการณ์ที่เรียน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 10 (ต่อ)

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)	วิธีการวัดผลประเมินผล
4.	อาหาร	สนทนาถาม - ตอบและเขียนเกี่ยวกับความต้องการของตนเองในการสั่งอาหารและเครื่องดื่มแบบง่าย ๆ ได้	การใช้โครงสร้างภาษาในการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และผู้อื่น เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวิธีการสื่อสาร ที่เหมาะสมกับกาลเทศะหรือสถานการณ์	4	5	- ทักษะ : การฟังและการพูด ทดสอบการแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่เรียน - สังเกตการออกเสียงทุกครั้ง
		สอบกลางภาค		2	20	
5.	ตัวเลขในสถานการณ์ต่างๆ	สนทนาถาม – ตอบและเขียนตัวเลขในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้	การรู้ตัวเลขเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน - ตัวเลข 数词 - เบอร์โทรศัพท์ 电话号码	5	10	- ทักษะ : การเขียนข้อทดสอบปรนัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 10 (ต่อ)

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)	วิธีการวัดผลประเมินผล
6.	ใช้คอมพิวเตอร์พิมพ์ภาษาจีน	ใช้คอมพิวเตอร์พิมพ์ภาษาจีนและเพื่อการค้นคว้าได้	การรู้วิธีการพิมพ์ภาษาจีนเพื่อใช้ทำงานค้นคว้าจาก internet ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นประโยชน์และเกิดทัศนะคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน	5	10	ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พิมพ์ภาษาจีน (ปฏิบัติ) ข้อสอบกำหนดเนื้อหาและพิมพ์ให้ถูกต้องตรงเวลา
7.	ประวัติส่วนตัว	กรอกแบบฟอร์มประวัติส่วนตัวได้	การรู้ข้อมูลแบบฟอร์มต่าง ๆ และปฏิบัติตามได้ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวิธีการสื่อสารและเป็นประโยชน์ต่อการสื่อสารและศึกษาต่อ	5	10	ทักษะ : การเขียนข้อทดสอบเขียนกรอกแบบฟอร์มประวัติส่วนตัว
		สอบปลายภาค		2	20	
		รวมตลอดภาค		40	100	

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 11 แสดงโครงสร้างรายวิชา วิชา ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 2 (ภาคเรียนที่ 2)

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา จ31254 วิชา ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 2 ชั่วโมง จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)	วิธีการวัดผลประเมินผล
1.	ห้องเรียนของฉัน	สนทนาถาม - ตอบและเขียนแนะนำห้องเรียนแบบง่าย ๆ ได้	การใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้นในห้องเรียน สถานศึกษา เช่น การทักทาย การแนะนำตนเอง เพื่อน ครอบครัว โรงเรียน	4	5	- ทักษะการฟัง ข้อทดสอบการฟัง - ทักษะ : การพูด สอบจับคู่สนทนาตามสถานการณ์ที่เรียน - ทักษะ : การเขียน ข้อทดสอบปรนัย
2.	ชีวิตในโรงเรียน	สนทนาถาม - ตอบและเขียนบรรยายเกี่ยวกับการเรียนแบบง่าย ๆ ได้	การใช้โครงสร้างภาษาในการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความรู้	4	5	- ทักษะการฟัง ข้อทดสอบการฟัง - ทักษะ : การพูด สอบจับคู่

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 11 (ต่อ)

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)	วิธีการวัดผลประเมินผล
			ความเข้าใจในวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับกาลเทศะหรือสถานการณ์			สนทนาตามสถานการณ์ที่เรียน - สังเกตการออกเสียงทุกครั้ง - ทักษะ : การเขียนข้อทดสอบปรนัย
3.	พูดและเขียนวันสำคัญ	พูดและเขียนวันสำคัญที่ควรทราบได้	การใช้โครงสร้างภาษาในการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับวันเดือนของวันสำคัญไทยจีน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีที่เหมือนและแตกต่างของไทยจีน	8	10	- ทักษะ : การพูดสอบจับคู่สนทนาตามสถานการณ์ที่เรียน
		สอบกลางภาค		2	20	

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 11 (ต่อ)

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)	วิธีการวัดผลประเมินผล
4.	อาชีพ	สนทนาถาม - ตอบและเขียนบอกเกี่ยวกับอาชีพที่อยากเป็นได้	นำคำศัพท์ ประโยค บทสนทนา และบทความที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์จริง	5	10	- ทักษะ : การฟังและการพูด ทดสอบการแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่เรียน - สังเกตการออกเสียงทุกครั้ง - ทักษะ : การเขียน ข้อทดสอบปรนัย
5.	เวลาและสภาพอากาศ	สนทนาถาม - ตอบและเขียนบอกเวลาและสภาพอากาศแบบง่าย ๆ ได้	พูดหรือเขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน สิ่งแวดล้อม และเรื่องใกล้ตัว โดยใช้ประโยคหรือสำนวนภาษาในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง	5	10	- ทักษะ : การฟังและการพูด ทดสอบการแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่เรียน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 11 (ต่อ)

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)	วิธีการวัดผลประเมินผล
6.	งานอดิเรก	สนทนาถาม – ตอบและเขียนบอกเกี่ยวกับงานอดิเรกของตนเองแบบง่าย ๆ ได้	พูดและเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว พร้อมให้เหตุผลสั้น ๆ ประกอบ	5	10	- สังเกตการออกเสียงทุกครั้ง - ทักษะ : การเขียนข้อทดสอบปรนัย - ทักษะ : การฟังและการพูดทดสอบการแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่เรียน - สังเกตการออกเสียงทุกครั้ง - ทักษะ : การเขียนข้อทดสอบปรนัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 11 (ต่อ)

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)	วิธีการวัดผลประเมินผล
7.	คมนาคมและท่องเที่ยว	สนทนาถาม - ตอบและเขียนบอกเกี่ยวกับการเดินทางและทิศทางแบบง่าย ๆ ได้	เลือกใช้ภาษา น้ำเสียง และกิริยาท่าทางให้เหมาะสมกับบุคคล โอกาส และสถานที่ตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมของจีน	5	10	- ทักษะ : การฟังและการพูดทดสอบการแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่เรียน - สังเกตการออกเสียงทุกครั้ง - ทักษะ : การเขียนข้อทดสอบปรนัย
		สอบปลายภาค		2	20	
		รวมตลอดภาค		40	100	

ที่มา : โรงเรียนศรียานุสรณ์. 2559 : 80 - 87

จากหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนศรียานุสรณ์ จังหวัดจันทบุรี ในวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ดังที่กล่าวมาแล้ว มีการกำหนดผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาจีนในการสื่อสาร ออกเสียงคำ กลุ่มคำ ข้อความถูกต้องตามหลักการออกเสียง หลักการสนทนาอย่างง่ายได้ โดยเริ่มจากการเรียนรู้สัทอักษรจีน (พินอิน) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของหลักการออกเสียงภาษาจีน หลังจากนั้นเริ่มเรียนรู้คำศัพท์ง่าย ๆ และประโยคสนทนาพื้นฐาน ในเรื่องใกล้ตัว

การทักทาย การแนะนำตนเอง แนะนำเพื่อน การใช้ชีวิตในโรงเรียน สื่อสารบอกความต้องการของตนเองอย่างง่ายได้ โดยการใช้ตัวเลข การซื้อขาย การสั่งอาหาร กิจกรรมที่ทำเป็นงานอดิเรก การบอกอาชีพ รวมถึงเรื่องทั่วไปที่สามารถใช้คำศัพท์ที่เชื่อมโยงกันได้ เช่นการบอกเวลาและสภาพอากาศ การคมนาคมและท่องเที่ยว วันสำคัญของจีน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีที่เหมือนและแตกต่างของไทยและจีน หลักสูตรมีการเพิ่มเติมให้ผู้เรียนได้เรียนการใช้คอมพิวเตอร์พิมพ์ภาษาจีน เพื่อการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม ทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูลที่ในเรื่องที่ตนเองสนใจ หรือหาข้อมูลในเรื่องที่ตนเองไม่เข้าใจเพิ่มเติมได้ การจัดการเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เรียนจะเกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นประโยชน์และเกิดทัศนะคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีนได้

รูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ

รูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ เป็นวิธีสอนหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก ในทุก ๆ ด้านผ่านทางการแสดงบทบาทสมมติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติไว้ดังนี้

อินทรา บุณยาทร (2542 : 98) กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้โดยการใช้บทบาทสมมติ คือ ผู้สอนสร้างสถานการณ์และบาบาทสมมติขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น โดยแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550 : 160) กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้โดยการใช้บทบาทสมมติ คือ วิธีสอนที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติขึ้นจากความเป็นจริง มาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ผู้เรียนคิดว่าควรจะเป็น ผู้สอนจะใช้การแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นพื้นฐานในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน อันจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระของบทเรียนอย่างลึกซึ้งและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ทิศนา แขมมณี (2558 : 358) กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้โดยการใช้บทบาทสมมติ คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตน

และนำเอกสารแสดงออกของผู้แสดงทั้งด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

เทเลอร์ และวอลฟอร์ด (Tayler and Walford. 1974 : 70) กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้โดยการใช้บทบาทสมมติ คือ การจัดการเรียนรู้โดยการใช้บทบาทสมมติ เป็นการเปิดโอกาสให้ได้สวมบทบาทในสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อฝึกว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใดจึงจะแก้ปัญหาได้ดีที่สุด

รูบิน และคนอื่น ๆ (Rubin and et al. 1983 : 41) กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้โดยการใช้บทบาทสมมติ สำคัญต่อพัฒนาการทางความคิดและทางสังคมของเด็ก ให้โอกาสเด็กเปลี่ยนวัตถุและสถานการณ์ และเน้นทักษะด้านกระบวนการคิด พิจารณาสิ่งของและสถานการณ์ต่าง ๆ หลาย ๆ ด้านในเวลาเดียวกัน

จากความหมายของนักการศึกษาที่ได้กล่าวไว้อาจสรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ คือ กระบวนการที่ผู้สอนนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยให้นักเรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความนึกคิดของตน ทั้งทางด้านพฤติกรรมความรู้สึก ความคิดอารมณ์ ผ่านการแสดงออก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของบทเรียนอย่างลึกซึ้ง เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น จนสามารถนำมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม และฝึกการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจขึ้นในอนาคตได้ เพื่อที่จะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความสำคัญและประโยชน์ของรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ

การศึกษาในปัจจุบัน อยู่ท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อให้ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์เพราะฉะนั้นในระบบการศึกษา จึงเกิดเป็นนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาที่ทันสมัยมากขึ้น ทำให้ครูผู้สอนต้องปรับกลยุทธ์ทางการสอน ควรใช้เครื่องมือที่เป็นสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่กันมากขึ้นเพื่อให้ทันยุคทันเหตุการณ์ แต่ก็ไม่ควรละเลยวิธีสอนและรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอันหลากหลาย ที่มีมาแต่ดั้งเดิมด้วย เพราะยังคงมีความสำคัญ และใช้ได้ผลดีต่อการสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เช่นเดียวกันกับสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ในปัจจุบัน โดยที่ผู้สอนสามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาสมัยใหม่มาช่วยในการผสมผสานปรับปรุงพัฒนาเทคนิคการสอนที่มีมาอยู่เดิมให้ดูทันสมัยใช้ง่ายและสะดวกรวดเร็วขึ้นได้

วิธีการจัดการเรียนรู้โดยการใช้บทบาทสมมติ (Role Play) เป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่ควรนำมาใช้แม้ว่าปัจจุบันเราจะมีเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาที่ก้าวไกลไปเพียงใดก็ตาม เพราะยังเชื่อมั่นว่าการเรียนการสอนด้วยรูปแบบที่มีมาแล้วแต่ดั้งเดิมอย่างเช่นบทบาทสมมติ

สามารถนำพาให้ผู้สอนให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการสอนที่ดีมีประสิทธิผลได้ ซึ่งแม้ไม่ใช่รูปแบบวิธีการเรียนการสอนที่เป็นของใหม่ แต่ก็ยังมีความสำคัญ ไม่ล้าสมัย ยังเป็นที่นิยมในการนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่อย่างใด และยังเป็นรูปแบบการสอนหนึ่งที่อาจจัดได้ว่าเป็นศาสตร์การสอนได้ศาสตร์หนึ่งเนื่องจากมี วัตถุประสงค์ และขั้นตอนของวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นระบบชัดเจน เพราะการจัดการเรียนรู้โดยการใช้บทบาทสมมติ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่ช่วยสะท้อนความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่อยู่ภายในของผู้เรียนออกมา ทำให้สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่เปิดเผยออกมา และนำมาซึ่งการศึกษาทำความเข้าใจกันได้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เกิดการเข้าใจในตนเอง ในขณะเดียวกัน การที่ผู้เรียนสวมบทบาทของผู้อื่นก็สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้อื่นได้เช่นเดียวกัน นำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนเจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของตน ให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม (โชตรัศมิ์ จันทน์สุคนธ์. 2550 : 28 - 35) ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ของบทบาทสมมติสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาการเรียนการสอนในการเรียนการสอนหลายกลุ่มสาระ เพราะการแสดงบทบาทสมมติมาช่วยสะท้อนความรู้ ความคิดพฤติกรรมการแสดงออกในตัวผู้เรียนผ่านเนื้อหาบทเรียนที่นำมาจัดแสดงเป็นบทบาทสมติได้เป็นอย่างดียิ่ง

ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ขั้นตอนรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ ไว้หลากหลายขั้นตอนดังต่อไปนี้

อินทิรา บุณยาทร (2542 : 98) อธิบายถึงขั้นตอนของวิธีการจัดการเรียนรู้โดยการใช้บทบาทสมมติ มี 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการสอน ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง และขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป แต่ละขั้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ

1. กำหนดจุดประสงค์ให้แน่ชัดว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอะไรจากการแสดง

2. เตรียมสถานการณ์ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยเขียนแล้วมอบให้ผู้เรียนหรือเล่าให้ผู้เรียนฟัง ส่วนรายละเอียดให้ผู้เรียนคิดเอง

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการสอน

1. นำเข้าสู่การแสดงบทบาทสมมติโดยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ เช่น โยงประสบการณ์ใกล้ตัวผู้เรียนเข้ามาในบทเรียน เล่าเรื่องราว กำหนดสถานการณ์สมมติ ฯลฯ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการแสดง และร่วมกันหาทางแก้ปัญหา

สถาบันวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. เลือกผู้แสดง

2.1 เลือกแบบเจาะจง เช่น เลือกผู้ที่มีปัญหาออกมาแสดง เพราะรู้ดีถึงปัญหาและวิธีแก้ไข

2.2 เลือกผู้ที่มีบุคลิกลักษณะคุณสมบัติเหมาะสม มีความสามารถตามบทบาทที่ต้องการ

2.3 เลือกอาสาสมัครเพื่อให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนและการตัดสินใจ

3. เตรียมความพร้อมของผู้แสดง เมื่อเลือกผู้แสดงได้แล้วผู้สอนต้องให้เวลาผู้แสดงได้เตรียมตัว โดยให้กำลังใจ ขจัดความตื่นเต้นประหม่า ฯลฯ

4. เตรียมจัดฉากการแสดงซึ่งต้องเป็นไปอย่างง่าย ๆ ประหยัดทั้งเวลาและทรัพยากร

5. เตรียมผู้ชมโดยทำความเข้าใจกับผู้ชมว่าควรจะสังเกตอะไรบ้างจึงจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน กำหนดเป็นหัวข้อหรือจัดทำแบบสังเกตการณ์เตรียมไว้ให้พร้อมเพื่อให้ผู้ชมบันทึกพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่อง ๆ ไป

6. เมื่อทุกฝ่ายพร้อมก็ให้เริ่มแสดง การแสดงจะต้องปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ขัดกลางคัน

7. การตัดบท ผู้สอนจะต้องตัดบทหรือหยุดการแสดงเมื่อการแสดงผ่านไปพอสมควร ไม่ปล่อยให้เยิ่นเย้อ วิธีการตัดบทควรทำเมื่อ

7.1 การแสดงให้ข้อมูลแก้ผู้ชมเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายได้

7.2 สามารถเดาเหตุการณ์ต่อไปได้ถูกต้อง

7.3 ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้ เพราะความเข้าใจผิดในบทบาทและอื่น ๆ

7.4 การแสดงยืดเยื้อ ผู้ชมหมดความสนใจ

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ขั้นนี้เป็นขั้นที่สำคัญยิ่งในการสอน เพราะจะช่วยรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนตามที่ได้สังเกตเห็นเพื่อนำมาอภิปรายจนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับตนเอง ขั้นนี้ผู้สอนจะต้องเตรียมคำถามไว้เป็นแนวทางสำหรับตนเองในการที่จะกระตุ้นผู้เรียนให้คิดและอภิปรายร่วมกัน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ชี้แจงทั้งผู้แสดงและผู้ชมว่า การอภิปรายจะเน้นที่เหตุผลและพฤติกรรมที่แสดงออกมา ไม่ใช่เน้นที่ใครแสดงดีไม่ดีอย่างไร

2. สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดของผู้แสดง

3. สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดของผู้ชมการแสดง

4. ให้กลุ่มผู้แสดงและกลุ่มผู้ชมวิเคราะห์เหตุการณ์ เสนอความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน

สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป เมื่อจบการอภิปรายผู้สอนจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มีส่วนสัมพันธ์ หรือเกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังเรียน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์จะช่วยทำให้ผู้เรียนได้แนวความคิดกว้างขวางขึ้นและเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปนั้นเป็นเรื่องจริง ก่อให้เกิดแนวความคิดรวบยอดที่สามารถเข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้น

ไสว ฟักขาว (2544 : 195) กล่าวว่า ขั้นตอนของวิธีการจัดการเรียนรู้โดยการใช้บทบาทสมมติว่าเป็นวิธีจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนจากเรื่องราวที่ครูสมมติขึ้นซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกคิดและแสดงความรู้สึกในสถานการณ์ที่ตนเองสวมบทบาทอยู่มีขั้นตอนการสอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ขั้นอุ่นเครื่อง ครูจะบอกวัตถุประสงค์ และความคาดหวังจากการเรียนรู้จากบทบาทสมมติที่สร้างขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นคัดเลือกผู้แสดง ครูคัดเลือกผู้แสดงที่เต็มใจและมีความกล้าแสดงออกและมีแววเป็นนักแสดงที่ดีแล้วให้ทำการฝึกซ้อม

ขั้นที่ 3 ขั้นจัดฉาก ครูจะให้ผู้เรียนช่วยกันออกแบบฉากให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

ขั้นที่ 4 ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูจะบอกบทบาทของผู้ชมว่าควรสังเกตอะไรบ้าง เช่น การแสดงบทบาทของผู้แสดง ข้อคิด และข้อเสนอที่ได้จากการชม

ขั้นที่ 5 ขั้นแสดงและการตัดการแสดง ครูให้ผู้แสดง แสดงบทบาทสมมติเป็นนักศึกษาที่ฝึกสอนและนักเรียนตามเรื่องที่กำหนด และเมื่อเวลาผ่านไปพอสมควรเมื่อเห็นว่าผู้ชมได้ข้อมูลเพียงพอแล้วจึงสั่งให้ยุติการแสดง

ขั้นที่ 6 ขั้นอภิปรายและประเมินผล ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายอย่างเสรีจากเรื่องที่ได้ชมการแสดงทั้งเห็นด้วยและไม่เป็นด้วยในพฤติกรรมของผู้แสดง

ขั้นที่ 7 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ครูให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละคนในชีวิตจริงเพื่อให้ผู้เรียนมีแนวคิดที่กว้างขวางมากขึ้นและช่วยกันสรุปเป็นข้อความรู้ที่ได้จากการเรียน

ขั้นที่ 8 ขั้นสรุปอ้างอิง

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550 : 37 - 40) ได้เสนอขั้นตอนของวิธีการจัดการเรียนรู้โดยการใช้บทบาทสมมติมี 5 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนมีวิธีการสอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการสอน เป็นการเตรียมใน 2 หัวข้อใหญ่ ได้แก่

1. เตรียมจุดประสงค์ของการแสดงบทบาทสมมติให้แน่ชัดและเฉพาะเจาะจงว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอะไรบ้างจากการแสดง

2. เตรียมสถานการณ์สมมติ เพื่อให้ผู้เรียนฟังโดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้การเตรียมสถานการณ์และบทบาทสมมตินี้อาจเตรียมเขียนไว้อย่างละเอียดเพื่อมอบให้แก่ผู้เรียนหรือเตรียมเฉพาะสถานการณ์เพื่อเล่าให้ผู้เรียนฟัง ส่วนรายละเอียดผู้เรียนต้องคิดเอง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการสอน จัดแบ่งย่อยได้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม โดยผู้สอนอาจใช้วิธีโยงประสบการณ์ใกล้ตัวผู้เรียน เล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติ ชี้แจงประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติ และการร่วมกันช่วยกันแก้ปัญหา

2. เลือกผู้แสดง เมื่อผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมแล้วผู้สอนจะจัดตัวผู้แสดงในบทบาทต่าง ๆ ในการเลือกตัวผู้แสดงนั้นอาจใช้วิธีดังนี้

2.1 เลือกอย่างเจาะจง เช่น เลือกผู้ที่มีปัญหาออกมาแสดง เขาได้รู้สึกในปัญหาและเห็นวิธีแก้ปัญหา

2.2 เลือกผู้ที่มีบุคลิกลักษณะคุณสมบัติ มีความสามารถเหมาะสมกับบทบาทที่กำหนดให้

2.3 เลือกผู้แสดงโดยให้อาสาสมัคร เพื่อให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียน การตัดสินใจ

3. การเตรียมความพร้อมของผู้แสดง เมื่อเลือกผู้แสดงได้แล้ว ผู้สอนควรให้เวลา ผู้แสดงได้เตรียมตัวและตกลงกันก่อนการแสดง ผู้สอนควรช่วยให้กำลังใจ ช่วยขจัดความตื่นเต้นประหม่าและความวิตกกังวลต่าง ๆ เพื่อผู้แสดงได้แสดงอย่างเป็นธรรมชาติ

4. การจัดฉากการแสดง การจัดฉากการแสดงอาจจะจัดแบบง่าย ๆ คำนึงถึงความประหยัดทั้งเวลาและทรัพยากร เช่น อาจสมมติโดยการเลื่อนโต๊ะเพียงตัวเดียว เพราะการจัดฉากนี้เป็นเพียงส่วนประกอบย่อยของการแสดง

5. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ในขณะที่ผู้แสดงเตรียมตัว ผู้สอนควรได้ใช้เวลานั้นเตรียมผู้ชมด้วย โดยควรทำความเข้าใจกับผู้ชมว่าควรสังเกตอะไรจึงจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์และอภิปรายในภายหลัง ผู้สอนอาจเตรียมหัวข้อการสังเกต หรือจัดทำแบบสังเกตการณ์เตรียมไว้ให้พร้อมแล้วเลือกผู้สังเกตการณ์ช่วยกันดู และบันทึกพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่อย ๆ ไป

6. การแสดง เมื่อทุกฝ่ายพร้อมแล้วจึงเริ่มแสดง การแสดงนี้ควรปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติ ผู้สอนและผู้ชมไม่ควรเข้าขัดกลางคัน นอกจากในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ในขณะที่แสดงผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมของผู้แสดงและผู้ชมอย่างใกล้ชิด

7. การตัดบท ผู้สอนหรือผู้กำกับควรตัดบทหรือหยุดการแสดงเมื่อการแสดงผ่านไปเป็นเวลาพอสมควร ไม่ควรปล่อยให้การแสดงเยิ่นเย้อเกินไปจะทำให้เสียเวลาและผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย การตัดบทควรจะทำเมื่อ

7.1 การแสดงได้ให้ข้อมูลแก่กลุ่มเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายได้

7.2 ผู้ชมและผู้แสดงพอจะเล่าได้ว่า เรื่องราวจะเป็นอย่างไรถ้ามีการแสดงต่อไป

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

7.3 ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้ เพราะเกิดความเข้าใจผิดบางประการหรือเกิดอารมณ์สะเทือนใจมากเกินไป

7.4 การแสดงยืดเยื้อไม่ยอมจบหรือจบไม่ลง และผู้ชมหมดความสนใจที่จะชมการแสดงจนจบเรื่อง

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง (ขั้นประเมินผล) ขั้นนี้ถือเป็นขั้นที่สำคัญยิ่งในการสอน เพราะเป็นขั้นที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้สังเกตเห็นและนำมาวิเคราะห์อภิปรายจนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับตนเอง ในขั้นนี้ครูควรจะเตรียมคำถามต่าง ๆ ไว้เป็นแนวทางสำหรับตนเอง ที่จะใช้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน โดยทั่ว ๆ ไปวิธีการที่ใช้ในการดำเนินการในขั้นนี้ มีดังนี้

1. ชี้แจงให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมเข้าใจว่า การอภิปรายจะเน้นที่เหตุผลและพฤติกรรมที่ผู้แสดงได้แสดงออกมาไม่ใช่เน้นที่ใครแสดงดีไม่ดีอย่างไร

2. สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดผู้แสดง

3. สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดของผู้สังเกตการณ์หรือผู้ชม

4. ให้กลุ่มผู้แสดงและผู้ชมวิเคราะห์เหตุการณ์ เสนอความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน โดยครูอาจใช้คำถามต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ข้อสำคัญข้อหนึ่งที่ครูพึงระวังในการดำเนินการอภิปรายก็ คือ ครูควรแสดงความเป็นประชาธิปไตย ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ในการคิดตัดสินใจ ไม่ประเมินค่าตัดสิน ความคิดเห็นของผู้เรียน อันอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่กล้าเปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริง

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ ครูอาจจะให้มีการแสดงเพิ่มเติมก็ได้ แต่ถ้าการแสดงเพิ่มเติมนี้ไม่จำเป็น ครูสามารถข้ามขั้นไปถึงขั้นที่ 5 เลยก็ได้

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป หลังจากอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้วครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มีส่วนสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้ศึกษาแก่กันและกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์นี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวความคิดกว้างขวางขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้นเกี่ยวข้องกับความจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะหาข้อสรุป หรือได้แนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

จากการศึกษาของนักการศึกษาหลายท่าน ได้เสนอขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ ไว้หลายรูปแบบ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันโดยสังเกตได้ว่ามีหลักการ 3 ขั้นตอนหลัก คือ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นแสดง และ 3) ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล โดยนักการศึกษาบางอาจมีการแยกย่อยเพิ่มเติมออกไป เช่น แยกส่วนของขั้นแสดง เป็นขั้นคัดเลือกผู้แสดง, ขั้นจัดฉาก,

ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ขั้นแสดงและการตัดการแสดง เป็นต้น โดยผู้ศึกษาสรุปจากการศึกษาของนักการศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการ มีดังนี้

1.1 กำหนดขอบเขตของปัญหาว่า จะใช้บทเรียนตอนใดให้ผู้เรียนเรียนโดยใช้บทบาทสมมติ อะไรคือปัญหาที่ต้องการเน้นความคิดรวบยอดที่ต้องการคืออะไร บ่งออกมาให้ชัดเจน

1.2 กำหนดสถานการณ์และบทบาทที่จะแสดง สถานการณ์สมมติต้องให้ง่ายและชัดเจน โดยครูและผู้เรียนจะร่วมมือกันในการคัดเลือกตัวผู้แสดง ผู้กำกับการแสดง การจัดฉาก ตลอดจนการเขียนบทบาทสมมติขึ้น

2. ขั้นแสดง ผู้แสดงจะต้องรู้บทบาทของตัวเอง แสดงให้เป็นไปตามธรรมชาติ ครอบคลุมเนื้อหาของบทเรียนเพียงพอแก่การนำมาวิเคราะห์และอภิปราย สรุปผล

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย ครูและผู้เรียน (ผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์) ช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้แสดงว่า ได้แสดงท่าทางได้ถูกต้องใกล้เคียงความจริงเพียงใด ได้เนื้อหาถูกต้องหรือไม่ และการแสดงนั้นมีข้อบกพร่องหรือปัญหาอะไรบ้าง และควรจะแก้ปัญหานั้น ๆ อย่างไร โดยแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปเป็นหลักการ ให้ไปสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่เป็นจริงอยู่ในสังคมปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนเกิดแนวความคิดกว้างขึ้น และสามารถหาวิธีการแก้ปัญหานั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สภาพชีวิตของตนอย่างมีความหมาย รู้จักการแก้ปัญหาโดยอาศัยประสบการณ์ และเรียนรู้การปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ

การจัดเรียนรู้โดยการใช้บทบาทสมมติจำเป็นต้องศึกษาขั้นตอนของการจัดกิจกรรมให้เข้าใจเพราะเป็นกิจกรรมที่กำหนดบทบาทให้ผู้เรียนและครูผู้สอน ดังที่ สิริวรรณ ศรีพหล และพันทิพา อุทัยสุข (2540 : 105) กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนไว้ว่า ความสำเร็จของการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติประการหนึ่งขึ้นอยู่กับผู้สอน ในฐานะที่ผู้สอนเป็นผู้จัดการ ในการวางแผนการเรียนการสอน บทบาทและหน้าที่ของผู้สอนในการทำให้การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติมีประสิทธิภาพ คือ

1. กำหนดเหตุการณ์หรือปัญหา ซึ่งโดยทั่วไปเป็นหน้าที่ของผู้สอน เมื่อกำหนดปัญหาแล้วจะนำไปเสนอแก่ผู้เรียนรวมทั้งเลือกตัวผู้แสดงด้วย สำหรับกรณีนี้เป็นการแสดงบทบาทสมมติที่ต้องเตรียมตัวมาก่อน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี

2. เป็นผู้สรุปบทเรียน ภายหลังจากการอภิปรายสิ้นสุดลง

3. เป็นผู้คอยช่วยเหลือในระหว่างปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน

4. ผู้สอนจะต้องยอมรับพฤติกรรมหรือบทบาทที่ผู้เรียนแสดงออกไม่มีการประเมินกิริยาหรือบทบาทต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นเสรีภาพของผู้แสดง

5. ช่วยผู้เรียนหาข้อสรุปและเลือกทางออก

6. ช่วยส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ผู้เรียนในการหาทางออกหรือการแสดงบทบาทสมมติ

7. ช่วยชี้ประเด็นที่สำคัญ ๆ ในการเรียน

8. เสนอแนวทางการนำความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องที่เรียนไปแล้วกับเหตุการณ์ที่เกิดจริงในสังคม

ลิฟวิงสโตน (Livingstone. 1983 : 94) กล่าวถึง บทบาทใหม่ของครู ในขณะที่นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติไว้ 5 ประการ คือ

1. เป็นผู้สังเกตการณ์ตามจุดต่าง ๆ รอบห้อง

2. มีส่วนร่วมในการแสดงด้วย โดยแสดงบทบาทที่ไม่เด่นนักเพื่อจะได้มีโอกาสสังเกตการกระทำได้ อย่างใกล้ชิด

3. เขียนหัวข้อที่จะแสดงได้ก่อนเริ่มแสดง แต่ละกลุ่มมักจะมีข้อคิดเห็นที่ต่างกันในกรณีที่เกิดการโต้แย้งกันก็จะยุติด้วยการชี้ให้เห็นข้อตกลงที่เขียนเอาไว้

4. ปัญหาเรื่องที่จะแสดงอาจเป็นเรื่องที่นักเรียนเป็นผู้คิดหรือกำหนดขึ้น

5. ขณะที่นักเรียนแสดงครูจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง ยกเว้นเมื่อนักเรียนต้องการ ความช่วยเหลือครูจึงจะเข้าไปช่วยในฐานะบทบาทของตัวละครตัวหนึ่งที่ไม่ใช่ตัวครู

บทบาทผู้เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยการใช้บทบาทสมมติ

1. เป็นผู้แสดงบทบาทสมบูรณ์ตามที่ผู้สอนกำหนด

2. เป็นผู้สังเกตการณ์

3. เป็นผู้ชม

4. เป็นผู้แสดงความคิดเห็นหรือร่วมอภิปรายและสรุป

สรุปได้ว่าในวิธีการจัดการเรียนรู้โดยการใช้บทบาทสมมติ บทบาทที่สำคัญของครูผู้สอนคือ ผู้ชี้แนะและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนเท่านั้น ทุกอย่างในการดำเนินเรื่องเป็นบทบาทและหน้าที่ของผู้เรียนที่รับบทในสถานการณ์นั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเป็นผู้แสดง ผู้สังเกตการณ์ ผู้ชม และผู้ที่สรุปและอภิปรายผลได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อดีและข้อจำกัดของรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ

บุญชม ศรีสะอาด (2541 : 61 - 62) กล่าวถึง ข้อดีและจำกัดของรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ ไว้ดังนี้

ข้อดีของรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

1. ช่วยให้เกิดความเข้าใจว่าคนอื่นอาจคิด รู้สึก และปฏิบัติอย่างไร เห็นอกเห็นใจคนอื่น

2. ใช้ช่วยในการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3. ผู้เรียนได้รับการเตรียมสำหรับสถานการณ์จริงที่จะเผชิญ

4. กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

5. สามารถใช้พัฒนาทักษะทางสังคม

6. ใช้ในการสอนหรือประเมินผลการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย หรือทั้งสองประการ

7. ผู้แสดงบทบาทเรียนรู้การจัดระบบความคิด และการตอบสนองโดยฉับพลัน

8. ฝึกการใช้ระบบสื่อสารจากการปฏิบัติมากกว่าจากการใช้ถ้อยคำ

ข้อจำกัดของรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

1. ใช้เวลามาก

2. นักเรียนเก่งมักผูกขาดสถานการณ์

3. ผู้ที่ขาดทักษะที่จำเป็น เช่น ขี้อาย พูดติดอ่าง จะรู้สึกไม่สบายใจและเป็นปัญหามาก

4. ผู้เรียนบางคนไม่สามารถแสดงบทบาทตามกำหนดได้

5. ถ้าไม่สามารถเชื่อมโยงการแสดงบทบาทสมมติกับบทเรียนให้กับผู้เรียนได้ก็จะทำกิจกรรมทั้งหมดนี้ด้อยคุณค่า

อินทิรา บุณยาทร (2542 : 100 - 101) กล่าวถึง ข้อดีและจำกัดของรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ ไว้ดังนี้

ข้อดีของรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

1. ส่งเสริมบทเรียนให้สนุกสนานเพลิดเพลิน

2. ทำให้เข้าใจเรื่องราวรายละเอียดในเนื้อเรื่องได้ดี

3. ช่วยในการเปลี่ยนแปลงเจตคติ เกิดความคิดสร้างสรรค์

4. ช่วยฝึกฝนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

ข้อจำกัดของรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

1. ใช้เวลามาก

2. ผู้เรียนบางคนไม่สามารถแสดงบทบาทตามที่กำหนดไว้

3. มีปัญหาในเรื่องคุมชั้นเรียน ผู้เรียนจะสับสนวุ่นวายในการจัดเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ผู้สอนมีภาระเพิ่มขึ้น

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550 : 163) กล่าวถึง ข้อดีและจำกัดของรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ ไว้ดังนี้

ข้อดีของรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

1. ส่งเสริมให้บทเรียนน่าสนใจ และผ่อนคลายความเครียด

2. สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึก อารมณ์ และเจตคติของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3. สร้างเสริมความสามัคคี และช่วยให้เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีขึ้น

4. ช่วยฝึกฝนแก้ปัญหาและการตัดสินใจของผู้เรียน

5. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ลึกซึ้งขึ้น

6. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการปรับหรือเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรม รวมทั้งปฏิบัติตนในสังคมได้เหมาะสม

ข้อจำกัดของรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

1. วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติต้องใช้เวลามาก โดยเฉพาะในขั้นอภิปราย ผู้สอนจึงควรวางแผนและเตรียมการให้รัดกุม

2. วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติอาจพบปัญหาในเรื่องการควบคุมชั้น ห้องเรียนมักจะเกิดความวุ่นวายสับสนอันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการแสดง ผู้สอนต้องวางแผนให้รัดกุมและพยายามฝึกระเบียบวินัยให้ผู้เรียนตั้งแต่ในระยะแรก

ทิศนา แขมมณี (2558 : 48) กล่าวถึง ข้อดีและจำกัดของรูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ ไว้ดังนี้

ข้อดีของรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

1. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น ได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง

2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ และเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของตน

3. เป็นวิธีสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะในการเผชิญสถานการณ์ ตัดสินใจและแก้ปัญหา

4. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง

5. เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมาก ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน และการเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียน เพราะข้อมูลมาจากผู้เรียนโดยตรง

ข้อจำกัดของรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

1. เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลามากพอสมควร

2. เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยการเตรียมการและการจัดการอย่างรัดกุม หากจัดการไม่พอดีอาจเกิดความยุ่งยากสับสนขึ้นได้

3. เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยความไวในการรับรู้ของผู้สอน หากผู้สอนขาดคุณสมบัตินี้ไม่รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนบางคน และไม่ได้แก้ปัญหาแต่ต้น อาจเกิดเป็นปัญหาต่อเนื่องไปได้

4. เป็นการสอนที่ต้องอาศัยความสามารถของครูในการแก้ปัญหา เนื่องจากการแสดงของผู้เรียนอาจไม่เป็นไปตามความคาดหมายของผู้สอน ผู้สอนจะต้องสามารถแก้ปัญหาหรือปรับสถานการณ์และประเด็นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ สามารถส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราวรายละเอียดในเนื้อเรื่องได้ดี ส่งเสริมบทเรียนให้สนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม เกิดความเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น ได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความรับผิดชอบร่วมกันเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของตนเอง สามารถช่วยพัฒนาทักษะในการเผชิญสถานการณ์ตัดสินใจและแก้ปัญหาในอนาคตได้ดี แต่ก็มีข้อจำกัดสำคัญอยู่ที่เวลาการแสดงบทบาทบางครั้งใช้เวลามาก บางครั้งต้องมีการฝึกซ้อมเรียนแสดง ผู้สอนจะมีภาระเพิ่มขึ้นต้องฝึกให้สามารถแก้ปัญหาหรือปรับสถานการณ์ควบคุมชั้นเรียน เข้าใจความต้องการอารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการเรียนการสอน

ชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมเป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบหนึ่ง ที่รวบรวมสื่อ กระบวนการและกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้ได้ดีขึ้น เรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรม มาจากคำว่า Instructional Package หรือ Learning Package เดิม ใช้คำว่า "ชุดการสอน" เพราะเป็นสื่อที่ครูนำมาใช้ประกอบการสอน แต่ต่อมาแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น นักการศึกษาจึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า "ชุดการเรียน" (Learning Package) บางท่านเรียกรวมกันว่าชุดการเรียนการสอน เพราะการเรียนรู้เป็นกิจกรรมของนักเรียน และการสอนเป็นกิจกรรมของครู ดังนั้น กิจกรรมของครูกับนักเรียนที่เกิดขึ้นคู่กันจะได้พบคำว่า "ชุดกิจกรรม" (Activity Package) (สุชานันท์ ทองดี. 2553 : 26) ซึ่งมีนัยความหมายของ "ชุดการสอน" ที่เป็นคำศัพท์และนิยาม ที่ใช้ตั้งแต่แรกเริ่มที่ริเริ่มและให้นิยามโดย ชัยยงค์ พรหมวงศ์ โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า "ชุดกิจกรรม" ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้คือ

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542 : 91) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งของสื่อประสม (Multi-media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนตามหัวข้อ เนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตามที่ต้องการ โดยจัดเอาไว้เป็นชุด ๆ แล้วแต่ผู้สร้างจะสร้างขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้สอนเกิดความมั่นใจที่พร้อมจะสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2551 : 117 - 118) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นสื่อประสมที่ได้จำระบบการผลิต และการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับหน่วยเรื่องและวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

วีระ ไทยพานิช (2551 : 174) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างหนึ่งเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาและเป็นสื่อประสม เพราะเป็นประสบการณ์เรียนรู้ที่ต้องใช้สื่อหลายอย่างระบบการผลิตที่สื่อหลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กันและมีคุณค่า ส่งเสริมซึ่งกันและกันเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สื่อประสม

แคปเฟอร์ และแคปเฟอร์ (Kapfer and Kapfer. 1972 : 3 - 10 ; อ้างอิงใน เพลินจิตต์ เวฬุวรรณวรกุล. 2550 : 14) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า เป็นรูปแบบการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียน ซึ่ง ประกอบด้วยคำแนะนำที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนจนบรรลุพฤติกรรมที่เป็นผลของการ เรียนรู้และเนื้อหาที่นำมาสร้างเป็นชุดการเรียนนั้นได้มาจากขอบข่ายของความรู้ที่หลักสูตรต้องการ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ เนื้อหาจะต้องตรงและชัดเจนที่จะสื่อความหมายให้ผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรม ตามเป้าหมายของการเรียน

ฮุสตัน (Houston. 1977 : 10 ; อ้างถึงใน วรวิทย์ นิเทศศิลป์. 2551 : 268) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรม หมายถึง ชุดของประสบการณ์ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนเพื่อสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายเฉพาะซึ่งชุดการสอนอาจมีรูปแบบต่าง ๆ กัน

จากความหมายของชุดกิจกรรมดังกล่าว สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นสื่อการสอนที่ครูสร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอน โดยการกำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตนเอง ส่งผลให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

หลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรม

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้หลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

ทิศนา แขมมณี (2558 : 51) ได้เสนอหลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมว่าต้องยึดหลักทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยา โดยให้รายละเอียดไว้ดังนี้

1. กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ เกี่ยวกับกฎแห่งการฝึกหัด คือสิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ย่อมทำให้ผู้ฝึกมีความคล่องแคล่วและสามารถทำได้ดี ในทางตรงกันข้าม สิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้ รับการฝึกหัด หรือทอดทิ้งไปนานแล้วย่อมจะทำได้ไม่ดี

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรคำนึงถึงว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู ความถนัด ความสามารถ และความสนใจต่างกัน ฉะนั้นในการสร้างแบบฝึก จึงควรพิจารณาถึงความเหมาะสม คือ ไม่ยาก ไม่ง่ายจนเกินไป และควรมีหลาย ๆ แบบ

3. การจูงใจนักเรียน โดยการจัดแบบฝึกจากง่ายไปหายาก เพื่อเป็นการดึงดูด ความสนใจของนักเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดผลสำเร็จในการฝึก และช่วยยั่วยุให้ติดตามต่อไป

4. ใช้แบบฝึกสั้น ๆ เพื่อไม่เกิดความเบื่อหน่าย การพัฒนาชุดกิจกรรมเป็นงานที่ละเอียดต้องอาศัยความรอบคอบ ความเข้าใจ เพื่อให้ได้ชุดกิจกรรมที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนอย่างสมบูรณ์

บัทส์ (Butts 1974 : 85 ; อ้างอิงใน สุชานันท์ ทองดี. 2553 : 29) ได้เสนอหลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรม คือ

1. ก่อนที่จะสร้างต้องกำหนดโครงร่างคร่าว ๆ ก่อนว่าจะเขียนเกี่ยวกับเรื่องอะไร มีวัตถุประสงค์อะไร

2. ศึกษางานด้านเชิงพฤติกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำ

3. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมออกเป็นกิจกรรมย่อย ๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียน

4. แจ้งวัตถุประสงค์ที่จะใช้ในกิจกรรมแต่ละตอนให้เหมาะสมกับชุดฝึก

5. กำหนดอุปกรณ์ที่ใช้ในชุดฝึกแต่ละตอนให้เหมาะสม

6. กำหนดเวลาที่ใช้ในชุดฝึกแต่ละตอนให้เหมาะสม

7. กำหนดการประเมินว่าจะประเมินผลก่อนหรือหลังเรียน

จากหลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรม นี้ สรุปได้ว่า การสร้างชุดกิจกรรมจะต้องกำหนด จุดมุ่งหมายที่แน่นอน เน้นคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนที่มีความต้องการ ความถนัดและความสามารถไม่เท่าเทียมกัน จึงต้องสร้างให้เหมาะสม คือ ไม่ยาก ไม่ง่ายจนเกินไป มี ความน่าสนใจ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของชุดกิจกรรม

ประเภทของชุดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง หรือชุดกิจกรรมที่ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน สามารถแบ่งได้หลายประเภท ซึ่งมีนักการศึกษาแบ่งประเภทของชุดกิจกรรม ไว้ดังนี้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542 : 94 - 97) ได้แบ่งชุดกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมประกอบคำบรรยาย เป็นชุดกิจกรรมสำหรับผู้สอนใช้สอนผู้เรียนที่เป็นกลุ่มใหญ่ หรือเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ ได้รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งเน้นการขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ชุดกิจกรรมแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดกิจกรรมสำหรับให้ผู้เรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5 - 7 คน โดยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บรรจุไว้ในชุดกิจกรรมแต่ละชุดที่จะฝึกทักษะในเนื้อหาสาระที่เรียนและให้ผู้เรียนมีโอกาสทำงานร่วมกัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

3. ชุดกิจกรรมแบบรายบุคคล หรือชุดกิจกรรมตามเอกัตภาพ เป็นชุดกิจกรรมสำหรับผู้เรียนเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือ ผู้เรียนต้องศึกษาหาความรู้ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง อาจเรียนที่โรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้ ส่วนมากมักจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียนเพิ่มเติม ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนด้วยตนเองได้

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2550 : 52 - 53) ได้แบ่งชุดกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ชุดการสอนหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบคำบรรยายของครู เป็นชุดการสอนสำหรับนักเรียนกลุ่มใหญ่ หรือเป็นการสอนที่มุ่งเน้นการปูพื้นฐานให้ทุกคนรับรู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งในการขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนี้ลดเวลาในการอธิบายของครูผู้สอนให้พูดน้อยลง เพิ่มเวลาให้นักเรียนได้ปฏิบัติมากขึ้นโดยใช้สื่อที่มีอยู่พร้อมในชุดกิจกรรม การเรียนรู้ในการนำเสนอเนื้อหาต่าง ๆ สิ่งสำคัญคือสื่อที่นำมาใช้จะต้องให้นักเรียนได้เห็นชัดเจนทุกคนและมีโอกาสได้ใช้ครบทุกคนหรือทุกกลุ่ม

2. ชุดการสอนหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่มหรือชุดการสอนสำหรับการเรียนเป็นกลุ่มย่อย เป็นชุดการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุไว้ในชุดการสอนแต่ละชุดมุ่งที่จะฝึกทักษะในเนื้อหาวิชาทีเรียนโดยให้นักเรียนมีโอกาสทำงานร่วมกันชุดการสอนชนิดนี้มักใช้ในการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม

3. ชุดการสอนหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายบุคคลหรือตามเอกัตภาพ เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือนักเรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ตามความต้องการและความสนใจของตนเองอาจจะเรียนที่โรงเรียนหรือเรียนที่บ้านก็ได้ จุดประสงค์หลักคือ มุ่งทำความเข้าใจกับเนื้อหาวิชาเพิ่มเติมและนักเรียนสามารถประเมินผลการเรียนด้วยตนเองได้

สรุปได้ว่า ประเภทของชุดกิจกรรม สามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมประกอบคำบรรยายของครู 2) ชุดกิจกรรมแบบกลุ่ม และ 3) ชุดกิจกรรมแบบรายบุคคลหรือตามเอกัตภาพ โดยในการสร้างชุดกิจกรรมจึงควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนเป็นหลัก เช่น ชุดกิจกรรมประกอบคำบรรยายของครู ใช้สื่อที่มีอยู่พร้อม เพื่อลดเวลาในการอธิบายของครูผู้สอน เพิ่มเวลาให้นักเรียนได้ปฏิบัติมากขึ้น ชุดกิจกรรมแบบกลุ่มกิจกรรม มุ่งให้นักเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5 - 7 คน ให้นักเรียนมีโอกาสทำงานร่วมกันในการฝึกทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียน ส่วนชุดกิจกรรมแบบรายบุคคลเหมาะสำหรับการเรียนด้วยตนเอง นักเรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง และสามารถประเมิลผลการเรียนด้วยตนเอง เป็นต้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอน

องค์ประกอบชุดกิจกรรม

นักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2550 : 52) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของชุดกิจกรรมว่ามี 4 ประการ ได้แก่

1. คู่มือครู เป็นคู่มือหรือแผนการสอนสำหรับผู้สอนใช้ศึกษาและปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดชี้แจงไว้อย่างชัดเจน เช่นการนำเข้าสู่บทเรียน การจัดชั้นเรียน บทบาทนักเรียน เป็นต้น ลักษณะของคู่มืออาจจัดทำเป็นเล่มหรือแผ่นพับก็ได้

2. คำสั่งหรือบัตรงาน เป็นเอกสารที่บอกให้นักเรียนประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างตามขั้นตอนที่กำหนดไว้บรรจุอยู่ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ บัตรคำสั่งหรือบัตรงานจะมีครบตามจำนวนกลุ่มหรือจำนวนนักเรียน ซึ่งจะประกอบด้วยคำอธิบายในเรื่องที่จะศึกษา คำสั่งให้นักเรียนประกอบกิจกรรมและการสรุปบทเรียน การจัดทำบัตรคำสั่งหรือบัตรงานส่วนใหญ่นิยมใช้กระดาษแข็งขนาด 6 x 8 นิ้ว

3. เนื้อหาสาระและสื่อการเรียนประเภทต่าง ๆ จัดในรูปของสื่อการสอนที่หลากหลาย อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

3.1 ประเภทเอกสารสิ่งพิมพ์ เช่นหนังสือวารสารบทความใบความรู้ (Fact Sheet) ของเนื้อหาเฉพาะเรื่องบทเรียนโปรแกรม เป็นต้น

3.2 ประเภทโสตทัศนูปกรณ์เช่นรูปภาพแผนภาพแผนภูมิสมุดภาพสไลด์ (Slide) เทปบันทึกเสียง วีดิทัศน์ (Video) ซีดีรอม (CD - Rom) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เป็นต้น

4. แบบประเมินผล เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดและประเมินความรู้ด้วยตนเองทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนอาจจะเป็นแบบทดสอบชนิดจับคู่เลือกตอบหรือกาเครื่องหมายถูกผิดได้

ทิศนา แขมมณี (2558 : 10 - 12) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของชุดกิจกรรมว่ามี ดังนี้

1. ชื่อชุดกิจกรรม หมายถึง ชื่อกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้

2. ชื่อหน่วย หมายถึง หัวข้อย่อยที่ประกอบขึ้นเป็นชุดกิจกรรม ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ในแต่ละชุดกิจกรรม

3. คำชี้แจง สำหรับนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมในชุดกิจกรรมหมายถึงข้อแนะนำในการเรียนรู้ด้วยตนเองจากชุดกิจกรรมของนักเรียน

4. สาระการเรียนรู้ หมายถึง เนื้อหารายละเอียดของหน่วยการเรียนรู้ในชุดกิจกรรม

5. ตัวบ่งชี้ในการเรียนรู้ หมายถึง การระบุพฤติกรรมการเรียนรู้ของเนื้อหาในหน่วยย่อยของชุดกิจกรรมตามที่หลักสูตรกำหนด

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

6. เวลาที่ใช้ หมายถึงระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละหน่วยของชุดกิจกรรม

7. กิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วย หมายถึง การกำหนดงานที่จะให้นักเรียนปฏิบัติ

8. สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กับการเรียนการสอนในชุดกิจกรรม

9. การประเมินผล หมายถึง การทดสอบความสามารถของนักเรียนหลังจากเรียนด้วยหน่วยการเรียนในชุดกิจกรรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2553 : 120) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของชุดกิจกรรมว่ามี 4 ส่วน ได้แก่

1. คู่มือครูสำหรับใช้ชุดกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้และคู่มือสำหรับผู้เรียนที่ต้องเรียนจากชุดกิจกรรม

2. เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนรู้ โดยจัดให้อยู่ในรูปของสื่อแบบประสม หรือกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่ม และรายบุคคล ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

3. คำสั่ง คำชี้แจง หรือการมอบงาน เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้กับผู้เรียน

4. การประเมินผล เป็นการประเมินผลของกระบวนการ ได้แก่ แบบฝึกหัด รายงานการค้นคว้า และผลของการเรียนรู้ที่ได้จากการวัดด้วยแบบทดสอบต่าง ๆ

ดาเรลลี่ (Cardarelli. 1973 : 150; อ้างถึงใน เพลินจิตต์ เวฬุวรรณวรกุล. 2550 : 21) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของชุดกิจกรรม ไว้ว่าประกอบด้วย

1. หัวข้อ
2. หัวข้อย่อย
3. จุดมุ่งหมายหรือเหตุผล
4. จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
5. การทดสอบก่อนการเรียน
6. กิจกรรมการเรียน
7. คำถามทบทวนและแนวทางในการตอบ
8. การทดสอบย่อย
9. การทดสอบขั้นสุดท้าย

จากองค์ประกอบของชุดกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมควรประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่ 4 ส่วน คือ 1) คู่มือครูสำหรับใช้ชุดกิจกรรม 2) เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนรู้ 3) คำสั่ง คำชี้แจง หรือการมอบงาน และ 4) การประเมินผล ในส่วนของผู้วิจัย ในงานวิจัยนี้ส่วนที่ 2 และ 3 จัดไว้ในแผนการเรียนรู้ จึงสรุปองค์ประกอบของชุดกิจกรรมที่สำคัญ 3 ส่วน คือ 1) คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม 2) เนื้อหาสาระหรือแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยของชุดกิจกรรม ซึ่งระบุ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัติ 3) การวัดและประเมินผลด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรม

ขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรมมีความสำคัญมากที่จะส่งผลให้ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพ โดยมีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

จันทร์จิรา รัตนไพบูลย์ (2549 : 48) ได้กล่าวว่า การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องรู้จักการสร้างชุดกิจกรรมว่ามีการดำเนินการอย่างไร ซึ่งขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหา ได้แก่ การกำหนดหน่วย หัวเรื่อง และมโนมติ

ขั้นที่ 2 การวางแผน วางแผนล่วงหน้า กำหนดรายละเอียด

ขั้นที่ 3 การผลิตสื่อการเรียนเป็นการผลิตสื่อประเภทต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

ขั้นที่ 4 หาประสิทธิภาพเป็นการประเมินคุณภาพของชุดการสอน โดยนำไปทดลองใช้ปรับปรุงให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2550 : 53 - 55) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรมไว้ 11 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดเรื่องเพื่อทำชุดการสอน อาจจะกำหนดตามหลักสูตรหรือกำหนดเรื่องให้มีขึ้นมาก็ได้ การจัดแบ่งเรื่องย่อยจะขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาวิชาและลักษณะของการใช้ชุดการสอนนั้น ๆ การแบ่งเนื้อเรื่องเพื่อชุดการสอนในแต่ละระดับไม่เหมือนกัน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดหมวดหมู่ เนื้อหา และประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือจะทำบูรณาการแบบสหวิทยาการได้ตามความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 จัดหน่วยการสอน จะแบ่งเป็นกี่หน่วยในหน่วยหนึ่ง ๆ จะใช้เวลาเท่าใดควรพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและระดับนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดหัวเรื่อง จัดแบ่งหน่วยการสอนเป็นหัวข้อย่อย ๆ เพื่อความสะดวกแก่การเรียนรู้ ซึ่งแต่ละหน่วยควรประกอบด้วยหัวข้อย่อยหรือประสบการณ์ประมาณ 4 - 6 ข้อ

ขั้นตอนที่ 5 กำหนดความคิดรวบยอดหรือหลักการ ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดหรือสามารถสรุปหลักการแนวคิดอะไร

ขั้นตอนที่ 6 กำหนดจุดประสงค์การสอนหมายถึงจุดประสงค์ทั่วไปและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั้งการกำหนดเกณฑ์ การตัดสินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ไว้ให้ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 7 กำหนดกิจกรรมการเรียน ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเลือกและผลิตสื่อการสอนกิจกรรมการเรียน หมายถึงกิจกรรมทุกอย่างที่นักเรียนปฏิบัติ เช่น การอ่าน การทำกิจกรรมตามบัตรคำสั่ง การทดลอง การเล่นเกม การแสดงความคิดเห็น การทดสอบ การตอบคำถาม การเขียนภาพ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ขั้นตอนที่ 8 กำหนดแบบประเมินผล ต้องออกแบบประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยใช้การสอบแบบอิงเกณฑ์ (การวัดผลที่ยึดเกณฑ์หรือเงื่อนไข) ที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ โดยไม่มีการนำไปเปรียบเทียบกับคนอื่น) เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากผ่านกิจกรรมมาเรียบร้อยแล้วนักเรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด

ขั้นตอนที่ 9 เลือกและผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ผู้สอนใช้ถือเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการสอนในแต่ละหัวเรื่องเรียบร้อยแล้วควรจัดสื่อการสอนเหล่านั้นแยกออกเป็นหมวดหมู่ในกล่อง/แฟ้มที่เตรียมไว้ก่อนนำไปหาประสิทธิภาพ เพื่อหาความตรงความเที่ยงก่อนนำไปใช้เราเรียกสื่อการสอนแบบนี้ว่า “ชุดกิจกรรมการเรียนรู้” โดยปกติรูปแบบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรมีขนาดมาตรฐานเพื่อความสะดวกในการใช้และความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการเก็บรักษาโดยพิจารณาในด้านต่าง ๆ เช่น การใช้ประโยชน์ ความประหยัด ความคงทนถาวร ความน่าสนใจ ความทันสมัย ทันเหตุการณ์ ความสวยงาม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 10 สร้างแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนพร้อมทั้งเฉลย การสร้างข้อสอบเพื่อทดสอบก่อนและหลังเรียน ควรสร้างให้ครอบคลุมเนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนดให้เกิดการเรียนรู้โดยพิจารณาจากจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นสำคัญ ข้อสอบไม่ควรมากเกินไปแต่ควรเน้นกรอบความรู้สำคัญในประเด็นหลักมากกว่ารายละเอียดปลีกย่อย หรือถามเพื่อความจำเพียงอย่างเดียว และเมื่อสร้างเสร็จแล้วควรทำเฉลยไว้ให้พร้อมก่อนส่งไปหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 11 หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องนำชุดการเรียนรู้นั้น ๆ ไปทดสอบโดยวิธีการต่าง ๆ ก่อนนำไปใช้จริง เช่น ทดลองใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุม และความตรงเนื้อหา เป็นต้น

วรวิทย์ นิเทศศิลป์ (2551 : 272) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมไว้ 10 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์อาจกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณาการเป็นแบบสหวิทยาการตามที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดหน่วยการสอนโดยการแบ่งเนื้อหาวิชาที่ครูจะถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้ในหนึ่งสัปดาห์หรือหนึ่งครั้ง

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดหัวเรื่องในการสอนแต่ละหน่วยผู้สอนจะให้ประสบการณ์อะไรบ้างกับนักเรียนกำหนดออกมาประมาณ 4 - 6 หัวข้อ

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดมโนทัศน์และหลักการให้สอดคล้องกับหัวเรื่องและสรุปรวมแนวคิดสาระหลักเกณฑ์ที่สำคัญไว้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหามาสอนให้สอดคล้องกัน

ขั้นตอนที่ 5 กำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่องควรกำหนดเป็นจุดประสงค์ทั่วไป แล้วเปลี่ยนแปลงเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง

ขั้นตอนที่ 6 กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบทดสอบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากที่ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว นักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้หรือไม่

ขั้นตอนที่ 7 กำหนดแบบประเมินผล ต้องประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยใช้แบบทดสอบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากที่ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วนักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้หรือไม่

ขั้นตอนที่ 8 เลือกและผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการใช้ซึ่งถือว่าเป็นสื่อการสอนควรจัดไว้เป็นหมวดหมู่ก่อนที่นำไปทดลองและหาประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 9 หาประสิทธิภาพของชุดการสอนเพื่อทราบว่าชุดการสอนที่สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพผู้สร้างจะต้องกำหนดเกณฑ์ล่วงหน้าโดยคำนึงถึงหลักการที่ว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการเพื่อช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนบรรลุผล

ขั้นตอนที่ 10 การใช้ชุดกิจกรรมชุดการสอนที่ได้รับการปรับปรุง และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สามารถนำไปสอนนักเรียนตามประเภทของชุดการสอนและตามระดับการศึกษา ซึ่งในการนำชุดกิจกรรมไปใช้มีขั้นตอน คือ

1. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อพิจารณาพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน
2. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน
3. ขั้นประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน (ขั้นสอน)
4. ขั้นสรุปผลการสอนเพื่อสรุปมโนทัศน์และหลักการที่สำคัญ
5. ทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อดูพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป

จากการศึกษาขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรม สรุปได้ว่า ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมควรเริ่มจากการการศึกษาหลักสูตร เอกสาร และวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ที่แน่นอน โดยต้องคำนึงถึงความพร้อมและความต้องการของผู้เรียน แล้ววางแผนการดำเนินงาน ได้แก่ การจัดทำแผน การเลือกกิจกรรมการเรียน วิธีสอนและสื่อการเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และผลิตเครื่องมือทั้งสื่อและเครื่องมือประเภทต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

การทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นสิ่งทำให้ผู้สร้างมั่นใจได้ว่าเนื้อหาที่บรรจุลงในชุดกิจกรรม เป็นในระดับที่น่าพึงพอใจ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

ที่กำหนดไว้ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ โดยมีนักการศึกษาได้สรุปขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2553 : 85) กล่าวถึงขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพชุดกิจกรรม ดังนี้

1. แบบเดี่ยว 1 : 1 เป็นการทดลองโดยครู 1 คน ต่อเด็ก 1 คน โดยการทดลองกับเด็กอ่อนทำการปรับปรุงแล้วนำไปทดลองกับเด็กปานกลาง และเด็กเก่ง คำนวณหาประสิทธิภาพเสร็จแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองแบบเดี่ยวจะได้ต่ำกว่าเกณฑ์มาก เมื่อปรับปรุงชุดกิจกรรมแล้วประสิทธิภาพจะสูงขึ้นมาอีก ในการทดลองแบบกลุ่มต่อไป

2. แบบกลุ่ม 1 : 10 เป็นการทดลองโดยครู 1 คน ต่อเด็ก 6 - 10 คน โดยคละเด็กเก่งปานกลางและอ่อน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น ในคราวนี้คะแนนของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้นเกือบเท่าเกณฑ์ โดยเฉลี่ยจะห่างจากเกณฑ์ประมาณร้อยละ 10

3. แบบภาคสนาม 1 : 100 เป็นการทดลองโดยครู 1 คน ต่อเด็กทั้งชั้น 30 - 40 คน ชั้นที่เลือกมาทดลองต้องมีเด็กคละกัน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วทำการปรับปรุง ผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หากต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 2.50 ก็ให้ยอมรับได้ หากแตกต่างกันมาก ผู้สอนต้องกำหนดเกณฑ์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมใหม่ โดยยึดสภาพความจริงเป็นเกณฑ์

ผุสดี มีระหงษ์ (2545 : 49 - 51 ; อ้างถึงใน สุชานันท์ ทองดี. 2553 : 26) กล่าวถึงขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพชุดกิจกรรม ดังนี้

1. แบบเดี่ยว (1:1) เป็นการทดลองกับผู้เรียน 1 คน โดยใช้เด็กอ่อน ปานกลางและเด็กเก่ง โดยเริ่มต้นให้ทดลองกับเด็กอ่อนก่อนทำการปรับปรุง แล้วนำไปทดสอบกับเด็กปานกลางและนำไปทดลองกับเด็กเก่ง แต่ถ้าหากเวลาไม่เอื้ออำนวย สถานการณ์ไม่เหมาะสมก็ให้ทดลองกับเด็กอ่อนหรือปานกลางเพียงคนเดียว โดยปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองแบบเดี่ยวนี้จะได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาก แต่ไม่ต้องวิตกเมื่อปรับปรุงแล้วจะสูงขึ้นมาก ก่อนนำไปทดลองแบบกลุ่ม ในขั้นนี้กลุ่ม *E1/E2* ที่ได้จะมีค่าประมาณ 60/60

2. แบบกลุ่ม (1:10) เป็นการทดลองกับผู้เรียน 6 - 10 คน โดยให้คละกันทั้งเด็กเก่ง ปานกลางและเด็กอ่อน ไม่ควรทดลองกับเด็กอ่อนล้วนหรือเด็กเก่งล้วน เมื่อทดลองแล้วคำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงในคราวนี้คะแนนของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้นอีกเกือบเท่าเกณฑ์ โดยเฉลี่ยจะห่างจากเกณฑ์ประมาณร้อยละ 10 นั่นคือ *E1/E2* ที่ได้จะมีค่าประมาณ 70/70

3. ภาคสนาม (1:100) เป็นการทดลองกับผู้เรียนทั้งชั้น 30 - 40 คน (หรือ 100 คนสำหรับชุดการเรียนรู้รายบุคคล) ชั้นที่เลือกมาทดลองจะต้องมีนักเรียนคละกันเก่งและอ่อน เมื่อทดลองแล้วทำการปรับปรุงผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หากต่ำจากเกณฑ์ไม่เกินร้อยละ 2.5 ให้

ยอมรับ หากแตกต่างกันมาก ผู้สอนต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ใหม่ โดยยึดสภาพความเป็นจริงเป็นเกณฑ์ เช่น เมื่อทดสอบประสิทธิภาพแล้วได้ 83.5/85.4 แสดงว่าชุดการเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพ 83.5/85.4 ใกล้เคียงเกณฑ์ 85/85 ที่ตั้งไว้ แต่ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ 75/75 เมื่อผลการทดลองเป็น 83.5/85.4 อาจเลื่อนเกณฑ์ขึ้นมาเป็น 85/85 ได้

สรุปได้ว่า ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดเกณฑ์ของประสิทธิภาพชุดกิจกรรม โดยกำหนดให้เป็นเปอร์เซ็นต์ของผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงาน และการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อเปอร์เซ็นต์ของผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือ E1/E2 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ โดยสามารถทดสอบได้ทั้งแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม หรือทดสอบภาคสนาม โดยยึดสภาพความจริงเป็นเกณฑ์ เพื่อให้ชุดกิจกรรมเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การหาประสิทธิภาพ ชุดกิจกรรมการเรียนภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรียานุสรณ์ จังหวัดจันทบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ มาตรฐาน 80/80

ประโยชน์ของชุดกิจกรรม

นักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรม ไว้ดังนี้

ถวัลย์ มาศจรัส (2550 : 21) กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมไว้ว่า

1. เป็นสื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาการเรียนให้แก่ผู้เรียน
2. ผู้เรียนมีสื่อสำหรับฝึกทักษะด้วยการฝึกปฏิบัติ
3. เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับการแก้ไขปัญหาในการเรียนของผู้เรียน
4. พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

สุรวาท ทองบุ (2546 : 32 ; อ้างถึงใน สุนันทา คชมาศ. 2550 : 15) กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมไว้ว่า

1. ส่งเสริมการเรียนแบบรายบุคคล ผู้เรียนเรียนได้ตามความสามารถ ความสนใจ ตามเวลาโอกาสที่เหมาะสมของแต่ละคน

2. ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู เพราะชุดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตนเอง หรือต้องการความช่วยเหลือจากผู้สอนเพียงเล็กน้อย

3. ช่วยในการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพราะผู้เรียนสามารถนำเอาชุดการเรียนรู้ไปใช้ได้ทุกที่และทุกเวลา

4. ช่วยลดภาระและช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ครู เพราะชุดการเรียนรู้ผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถนำไปใช้ได้ทันที

5. เป็นประโยชน์ในการสอนแบบศูนย์การเรียน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

6. ช่วยให้ครูวัดผลผู้เรียนได้ตรงตามความมุ่งหมาย

7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

8. ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

9. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเคารพ นับถือ ความคิดเห็นของผู้อื่น

จากการศึกษาถึงความหมาย หลักการและทฤษฎี ประเภท องค์ประกอบ ขั้นตอนในการสร้างและทดสอบประสิทธิภาพ รวมถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรม จากนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน สรุปได้ว่า การสร้างชุดกิจกรรม ที่กำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เลือกประเภทและองค์ประกอบให้เหมาะสมกับวิชาเรียน ผู้เรียน และทดสอบประสิทธิภาพเรียบร้อยแล้ว เป็นสิ่งที่มีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างมากต่อการจัดการเรียนการสอน ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของครู ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การปฏิบัติการแก้ปัญหา และสะดวกต่อการนำไปใช้ได้จริงในห้องเรียน ผู้วิจัยจึงเลือกนำหลักการแนวคิดมาเพื่อประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลจากความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่เกิดจากประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับจากกระบวนการเรียนการสอนของครู ที่สามารถประเมินหรือวัดค่าได้จากการทดสอบหรือสังเกตพฤติกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2540 : 15 - 24) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดการศึกษา ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2548 : 125) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึงขนาดของความสำเร็จที่ได้จากกระบวนการเรียนการสอน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 13) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ในหนังสือ ประมวลศัพท์ทางการศึกษา ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จหรือความสามารถใน การกระทำใด ๆ ที่ต้องอาศัยทักษะหรือมิฉะนั้นก็ต้องอาศยความรู้ ในวิชาหนึ่งวิชาใดได้โดยเฉพาะ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ยุทธ ไกยวรรณ์ (2550 : 8) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อวัดผลสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่งว่าผู้ที่ถูกวัดมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหานั้นมากน้อยเพียงใด

สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่เกิดจากประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับจากกระบวนการเรียนการสอนของครูโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสารที่สามารถประเมินหรือวัดค่าได้จากการทดสอบหรือสังเกตพฤติกรรม

องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้

กัปนาท ศรีเชื้อ (2550 : 11 ; อ้างถึงใน ขนิษฐา บุญภักดี. 2552 : 8) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่

1. องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา
2. องค์ประกอบที่มิได้เกี่ยวข้องกับสติปัญญา

ขนิษฐา บุญภักดี (2552 : 9) ได้กล่าวว่า ผู้อำนวยการค้นคว้าเรื่องเด็กแห่งมหาวิทยาลัยแมรี่แลนด์ สหรัฐอเมริกา ได้ สรุปถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉพาะในด้านที่มิได้เกี่ยวข้องกับสติปัญญา ไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย (Physical Factors) ได้แก่ อัตราการ เจริญเติบโต สุขภาพร่างกาย ข้อบกพร่องทางร่างกาย และลักษณะทางร่างกาย

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Love Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดา มารดา ความสัมพันธ์ของบิดากบลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคม (Cultural and Socialization Factors) ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมเลี้ยงดู และฐานะเศรษฐกิจทางบ้าน

4. องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในหมู่เดียวกัน (Peer Group Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกบเพื่อนวัยเดียวกน ทั้งทางบ้านและทางโรงเรียน

5. องค์ประกอบทางการพัฒนาตนเอง (Self Development Factors) ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ ทัศนคติของนักเรียนต่อการเรียน

6. องค์ประกอบทางการปรับตัว (Self-adjustment Factors) ได้แก่ ปัญหาการ ปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์ เห็นได้ว่าองค์ประกอบทางด้านที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับสติปัญญามีอิทธิพล

ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีอยู่หลายประการทั้งที่อยู่ภายในตัวผู้เรียนและที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งบางองค์ประกอบจะส่งเสริมการเรียนรู้ บางองค์ประกอบอาจเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้

อนาสตาซี (Anastasi. 1995 : 12 ; อ้างถึงใน ขนิษฐา บุญภักดี. 2552 : 8) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนจะประสบ ความสำเร็จทางการศึกษาได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านสติปัญญา (Intellectual - factor) เป็นความสามารถในการคิดของบุคคล อันเป็นผลมาจากการสะสมของประสบการณ์ต่าง ๆ รวมถึงความสามารถที่ติดตัวมาแต่กำเนิด โดยความสามารถเหล่านี้วัดได้หลายแบบ เช่น วัดความถนัดทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหา สมรรถภาพทางสมอง เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบด้านสติปัญญาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. องค์ประกอบที่ไม่ใช่ทางด้านสติปัญญา (Non Intellectual - factor) เช่น เพศ อายุ แผนการเรียน อันดับการเลือก รายได้ของบิดามารดา นิสัยในการเรียน เจตคติในการเรียน ตลอดจนสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เป็นต้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน ไม่ใช่ด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีองค์ประกอบด้านอื่นด้วย เช่น ด้านความรู้ พื้นความรู้เดิมของผู้เรียน และด้านเจตคติ ทั้งเจตคติต่อการเรียนการสอน ต่อครูผู้สอน ต่อรายวิชา เป็นต้น ซึ่งการใส่ใจในองค์ประกอบต่าง ๆ ในระหว่างการเรียนการอน ก็อาจส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนไปในทางที่ดีขึ้นได้

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จะทำการวัดหลังจากการเรียนการสอนสิ้นสุดลง เพื่อประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการวัด นั่นคือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 ข: 15 - 20) ได้กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดเนื้อหาวิชาที่เรียนผ่านมาแล้วว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพียงใด โดยมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนเขียนตอบกับให้นักเรียนปฏิบัติจริง ซึ่งมี 2 แบบ คือ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1. แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบที่ดำเนินการสอบแบบมาตรฐานการแปลคะแนนก็เป็นมาตรฐาน สร้างโดยผู้เชียวชาญในแต่ละสาขาวิชา และยอมรับในคุณภาพที่สามารถขยายอิงสู่ประชากรได้ การดำเนินการในการใช้แบบทดสอบมาตรฐานนี้ต้องทำตามคู่มือทุกอย่าง ไม่ว่าการแจก การอธิบาย การใช้เวลา การตรวจ และการแปลคะแนนของข้อสอบ

2. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบจำลองสร้างตามจุดประสงค์ของครูที่สอน เป็นคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียน ซึ่งเป็นการทดสอบว่านักเรียนมีความรู้มากแค่ไหนบกพร่องในส่วนใดจะได้สอนซ่อมเสริมหรือเป็นการวัดเพื่อดูความพร้อมที่จะเรียนในเนื้อหาใหม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของครู บางฉบับอาจจะไม่ได้ทดลองสอบมาก่อนกลุ่มตัวอย่างไม่คลุมประชากร การดำเนินการสอบจึงยังไม่มาตรฐานแก้ไขได้ทุกระยะ ครูผู้สอนไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชียวชาญในการสร้างข้อสอบ แบบทดสอบที่ครูสร้างนี้จึงเชื่อถือได้น้อยกว่าแบบทดสอบมาตรฐานแบบทดสอบมาตรฐานและแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นนี้ จะมีวิธีการในการสร้างข้อคำถามที่เหมือนกัน เป็นคำถามที่วัดเนื้อหาและพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้านเหมือนกัน ดังนี้

2.1 วัดด้านการนำไปใช้

2.2 วัดด้านการวิเคราะห์

2.3 วัดด้านการสังเคราะห์

2.4 วัดด้านการประเมินค่า

สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 73 - 79) ได้กล่าวว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นิยมใช้ในปัจจุบันคือแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง ซึ่งมี 6 แบบ ดังนี้

1. ข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง (Subjective or Essay Test) เป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถามแล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายตามความรู้ และข้อคิดเห็นของแต่ละคน

2. ข้อสอบแบบกา ถูก - ผิด (True-false Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่ และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก - ผิด ใช่ - ไม่ใช่ จริง - หรือไม่จริง เหมือนกัน - ต่างกัน เป็นต้น

3. ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion Test) เป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเติมคำ หรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้นั้นเพื่อให้ได้ใจความและถูกต้อง

4. ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ (Short Answer Test) เป็นข้อสอบคล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำแต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ เขียนเป็นประโยคคำถามสมบูรณ์ (ข้อสอบเติมคำเป็นประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์) แล้วให้ผู้ตอบเป็นเป็นคนเขียนตอบคำถามที่ต้องการสั้น ๆ และกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง

5. ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ โดยมีคำถามหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่าแต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวยืน) จะจับคู่กับคำหรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้

6. ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) จะประกอบด้วย 2 ตอน คือตอนนำหรือคำถาม (Stem) กับตอนเลือก (Choice) ในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง และคำถามแบบเลือกตอบที่ดีนิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกันดูเผิน ๆ จะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมดแต่ความจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2551 : 96) ได้กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูใช้กันโดยทั่วไปในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียน (Paper and Pencil Test) แบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ

1.1 แบบทดสอบอัตนัย (Subjective or Essay Test) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้แล้ว ให้ผู้ตอบเขียนหรือแสดงความรู้สึก ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่

1.2 แบบทดสอบปรนัย หรือแบบให้ตอบสั้น ๆ (Objective Test or Short Answer) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบแบบสั้น ๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ (Restricted Response Type) ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิดได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ แบบทดสอบถูก - ผิด แบบทดสอบแบบเติมคำ และแบบทดสอบแบบเลือกตอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่ว ๆ ไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญมีการวิเคราะห์และมีการปรับปรุงกันอย่างดีจนมีคุณภาพ มีมาตรฐานกล่าวคือ มีมาตรฐานในการดำเนินการสอบ วิธีการให้คะแนนและแปลความหมายของคะแนน

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นความสามารถหรือผลสำเร็จของผู้เรียน ที่ได้รับและพัฒนามาจากกระบวนการเรียนการสอนของครู สามารถประเมินหรือวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ของครูผู้สอน

เจตคติ

เจตคติ เป็นสภาวะทางด้านจิตใจของบุคคล ความรู้สึก ความพอใจ ความชอบ ความไม่ชอบที่มีต่อสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาจจะเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อที่แตกต่างกันไป ซึ่งประเมินได้จากแบบวัดเจตคติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของเจตคติ

มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงความหมายของเจตคติ ไว้ดังนี้

ล้วน สายยศ และอังคนา สายยศ (2543 ก : 54) ได้กล่าวว่า เจตคติ เป็นความรู้สึกเชื่อศรัทธา ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จนเกิดความพร้อมที่จะแสดงการกระทำออกมาซึ่งอาจจะไปในทางดีหรือไม่ดีก็ได้ เจตคติยังไม่เป็นพฤติกรรมแต่เป็นตัวการที่จะทำให้เกิดพฤติกรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2549 : 44) ได้กล่าวว่า เจตคติ คือความพร้อมในการกระทำของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นได้จากการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ต่อสิ่งต่าง ๆ ว่าชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

ปรียาพร วงค์อนุตรโรจน์ (2551 : 243 - 244) กล่าวว่า เจตคติเป็นเรื่องของ ความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อฝังใจ ของเราต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด มักจะเกิดขึ้นเมื่อเรารับรู้ หรือ ประเมินผู้คน เหตุการณ์ในสังคม เราจะเกิดอารมณ์ความรู้สึก บางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้นั้น และมีผลต่อ ความคิดและปฏิกิริยาในใจของเรา ดังนั้น เจตคติจึง เป็นทั้งพฤติกรรมภายนอกที่อาจสังเกตได้ หรือพฤติกรรม ภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่าย แต่มีความโน้มเอียงที่จะเป็นพฤติกรรมภายใน มากกว่าพฤติกรรมภายนอก

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550 : 64) ได้กล่าวว่า เจตคติ เป็นเรื่องของความรู้สึกทั้งที่พอใจและไม่พอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคน สนองตอบสิ่งเร้าแตกต่างกันไป

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1962 : 564) ได้กล่าวว่า เจตคติหมายถึง ความพร้อมของบุคคลที่จะตอบสนองต่อสิ่งของบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธ

เทอร์สโตน (Thurstone. 1967 : 77) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ผลของความรู้สึกนึกคิดความกลัวและอคติของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

จากความหมายของเจตคติดังกล่าว สรุปได้ว่า เจตคติ คือสภาวะทางด้านจิตใจของบุคคล ความรู้สึก ความพอใจ ความชอบ ความไม่ชอบ ที่มีต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้รับจากกระบวนการเรียนการสอนของครู เป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อที่แตกต่างกันไป

องค์ประกอบของเจตคติ

มีนักการศึกษากล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติ ไว้ดังนี้

เพราพรรณ เปลี่ยนภู่ (2542 : 95) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติว่าเจตคติมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

1. องค์ประกอบทางการรู้ (Cognitive Component) เจตคติของคนเริ่มต้นจากการมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ตนมีเจตคติต่อเป็นอันดับแรก และเป็นความรู้ที่ประเมินค่าได้ว่าเป็นความรู้ทางบวกทางลบ มีคุณ หรือมีโทษ การแสวงหาความรู้จึงเป็นสิ่งที่จะช่วยชี้ให้เห็นว่า บุคคลนั้นมีเจตคติต่อเรื่องนั้นเพียงใด ปริมาณของความรู้จึงจำเป็นต่อการสร้างเจตคติของคน เจตคติในรูปนี้เกิดจากการรับรู้ คือ การเรียนรู้หรือรับทราบจากประสาทสัมผัส

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. องค์ประกอบทางการรู้สึก (Affective Component หรือ Feeling Component) ความรู้สึกหรืออารมณ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของเจตคติ เพราะความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น หมายถึงความรู้ชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจ ในสิ่งนั้น โดยทั่วไปการมีความรู้จะนำไปสู่การมีความรู้สึกต่อสิ่งที่มีความรู้นั้น

3. องค์ประกอบทางการพร้อมกระทำ (Active Tendency Component หรือ Behavioral Component) คือ ความพร้อมทางพฤติกรรม หรือความพร้อมที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่อมีสิ่งที่เจตคตินั้น เจตคติที่มีความรุนแรงจะต้องมีทิศทาง คือ ถ้าชอบก็มีความโน้มเอียงที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือให้ความร่วมมือ ถ้าไม่ชอบก็มีความโน้มเอียงที่จะหนีเสมอไป บุคคลมีความพร้อมที่จะกระทำการให้สอดคล้องกับความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นด้วย ซึ่งปัจจุบันการวัดเจตคติสนใจในการวัดความพร้อมที่จะปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นว่าเกิดมีเจตคติอย่างไรต่อสิ่งนั้นแน่ชัดว่าเป็นการวัดความรู้สึก

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 ก : 59) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติว่าประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive Component) ประกอบด้วยความคิดทั้งหมดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นข้อเท็จจริง รวมทั้งความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจเกิดจากประสบการณ์ส่วนตัวโดยตรงหรือจากการเรียนรู้ที่ได้รับมาจากผู้อื่นก็ได้

2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Component) คือ ความรู้สึกที่มีต่อเป้าหมายเป็นปฏิกิริยาตอบสนองทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ในรูปของการประเมินค่า อาจเป็นไปในแง่บวกหรือแง่ลบก็ได้ หากบุคคลมีความคิดหรือความเชื่อที่ดีต่อสิ่งนั้นเขาก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย แต่หากบุคคลมีความคิดหรือความเชื่อที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นเขาก็จะมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง ความพร้อมของบุคคลในการตอบสนองหรือแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ บุคคลจะปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านความคิดและองค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก ถ้าความคิดและความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นไปในทางลบ เขาจะแสดงพฤติกรรมพยายามถอยห่างจากสิ่งนั้น แต่ถ้าความคิดและความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นไปในทางบวก เขาจะแสดงพฤติกรรมพยายามเข้าใกล้สิ่งนั้น ซึ่งการสังเกตพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกก็สามารถพิจารณาถึงองค์ประกอบด้านความคิดและด้านอารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลได้เช่นกัน

จากข้อคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเจตคติ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ 1) องค์ประกอบทางการรับรู้หรือด้านความคิด (Cognitive Component) 2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Component) และ 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 นี้ มีความสัมพันธ์กันซึ่งกันและกัน คือ เมื่อมีปัจจัยภายนอกมากระทบ ทำให้ต้องคิดคิดต่อสิ่งนั้น กระบวนการจึงเริ่มจากการใช้ความคิดและจิตพิจารณา แล้ววิเคราะห์ต่อสิ่งนั้นด้วยการใช้ปัญญา จากพื้นฐานความรู้ที่ตนเองมี แล้วจึงทำให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึกต่อสิ่งนั้น และเมื่อรู้สึกต่อสิ่งนั้นแล้ว จะแสดงออกทางด้านพฤติกรรม คือ การลงมือปฏิบัติด้วยกาย หรือวาจา ทั้งในทางบวก และในทางลบ

ประเภทของเจตคติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551 : 245 - 247) ได้กล่าวถึงประเภทของเจตคติว่า เจตคติแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. เจตคติทั่วไป (General Attitude) ได้แก่ สภาพของจิตใจโดยทั่วไป เป็นแนวคิดประจำตัวของบุคคล เจตคติโดยทั่วไปได้แก่ ลักษณะของบุคลิกภาพอันกว้างขวาง เช่น การมองโลกในแง่ดี การเคร่งในระเบียบประเพณี เป็นต้น

2. เจตคติเฉพาะอย่าง (Specific Attitude) ได้แก่ สภาพทางจิตใจที่บุคคลมีต่อวัตถุสิ่งของบุคคล สถานการณ์และสิ่งอื่น ๆ เจตคติเฉพาะอย่างนี้จะแสดงออกในลักษณะชอบไม่ชอบสิ่งนั้นคนนั้น ถ้าชอบหรือเห็นดีด้วยก็เรียกว่ามีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้นนอกจากนี้ เจตคติเฉพาะอย่างยังสามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ

2.1 เจตคติในด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Attitude) ประสบการณ์ที่คนหรือสิ่งของได้สร้างความพึงพอใจและความสุขใจ จะทำให้มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้นคนนั้น ตลอดจนคนอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน แต่ถ้าประสบการณ์ในคนนั้นสิ่งนั้นทำให้เกิดความทุกข์ เจ็บปวดไม่พอใจก็จะทำให้มีเจตคติที่ไม่ดีต่อคนนั้น สิ่งนั้น เช่น นักเรียนไม่ชอบเรียนคณิตศาสตร์ เรียกว่ามีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ เนื่องจากเคยสอบตกเรียนแล้วไม่เข้าใจ ถูกครูดุและเข้มงวด เป็นต้น

2.2 เจตคติทางปัญญา (Intellectual Attitude) เป็นเจตคติที่ประกอบด้วยความคิดและความรู้เป็นแกน บุคคลอาจมีเจตคติต่อบางสิ่งบางอย่างโดยอาศัยการศึกษา ความรู้จนเกิดความเข้าใจและมีความสัมพันธ์กับจิตใจคืออารมณ์และความรู้สึกร่วม หมายถึงมีความรู้จนเกิดความซาบซึ้งเห็นดีเห็นงามด้วย เช่น เจตคติที่ดีต่อศาสนา เจตคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติด

2.3 เจตคติทางการกระทำ (Action-oriented Attitude) เป็นเจตคติที่พร้อมจะนำไปปฏิบัติเพื่อสนองความต้องการของบุคคล เจตคติที่ดีต่อการพูดจาไพเราะอ่อนหวานเพื่อให้คนอื่นเกิดความนิยมชมชอบ เจตคติที่ดีต่องานในสำนักงาน

2.4 เจตคติทางด้านความสมดุล (Balanced Attitude) ประกอบด้วยความสัมพันธ์ทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ เจตคติทางปัญญาและเจตคติทางการกระทำเป็นเจตคติเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานที่เป็นที่ยอมรับของสังคม ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายของตน และเสริมแรงการกระทำเพื่อสนองความต้องการของตนต่อไป

2.5 เจตคติในการป้องกันตัว (Ego-defensive Attitude) เป็นเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันตนเองให้พ้นจากความขัดแย้งภายในใจประกอบด้วยความสัมพันธ์ทั้ง 3 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ ด้านปัญญาและด้านการกระทำ เช่น ความก้าวร้าวของนักเรียน เกิดจากถูกเพื่อนรังแก จึงแสดงออกเป็นการระบายความขัดแย้งหรือความตึงเครียดภายในได้อย่างหนึ่งทำให้จิตใจดีขึ้น

จากข้อคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า ประเภทของเจตคติ สามารถแบ่งได้เป็นหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับสภาพของจิตใจ เพราะฉะนั้นในการจัดการเรียนการสอน ครูจึงควรให้ความสำคัญกับจิตใจของผู้เรียนด้วย ต้องตั้งใจในทุกกระบวนการ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนในวิชานั้น ๆ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดเจตคติต่อการเรียนการสอน

เจตคติมีอิทธิพลต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก หากผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนที่ดี ก็จะทำให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนมากขึ้น มีนักการศึกษากล่าวถึง ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติของบุคคล ไว้ดังนี้

เพราพรรณ เปลี่ยนภู่ (2542 : 96 - 97) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเจคติต่อการเรียนการสอนไว้ว่า ปกติคนมักจะไม่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าทันทีทันใด ถ้าสิ่งเร้านั้นขัดแย้งกับเจตคติที่มีอยู่ เช่น ถ้ามีใครพูดในสิ่งที่ไม่ชอบ ก็จะไม่เชื่อและบุคคลจะรับรู้และจดจำสิ่งต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ถ้ามีเจตคตินั้นตรงกับที่ชอบและพึงใจ ดังนั้น ก่อนสอนผู้สอนควรสำรวจเจตคติของผู้เรียนก่อนเพื่อจะได้สร้างหรือเปลี่ยนเจตคติได้ถูกต้องเจตคติเป็นรากฐานสำคัญต่อการเรียนรู้ เป็นเครื่องนำทางให้เกิดนิสัยที่ดีต่อการตั้งใจเรียนต่อไป ผู้เรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนหรือต่อผู้สอนจะช่วยให้การเรียนดีขึ้นง่ายแก่การสอน และการปกครอง ในการสอนถ้าผู้สอนยอมรับว่าผู้เรียนมีเจตคติทางลบต่อวิชา ทำให้เป็นสาเหตุไม่สนใจการเรียน ผู้สอนจะต้องหาสาเหตุว่าการไม่ชอบเกิดจากอะไร อาจเป็นเพราะพื้นฐานความรู้ไม่ดี หรือไม่ชอบวิธีการสอน ผู้สอนต้องหาทางเปลี่ยนความคิดเดิมให้หมดไปก่อนและหาทางทำให้บทเรียนน่าสนใจ สนุกสนาน มีคุณค่าและหาสิ่งจูงใจเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้เรียน เจตคติจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนมาก เพราะเจตคติเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่จะช่วยสร้างเจตคติแก่ผู้เรียนได้หลายทางด้วยกัน ดังนี้

1. บ้าน พฤติกรรมการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครอบครัว มีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดเจตคติของผู้เรียนในระยะเยาว์วัย

2. โรงเรียน ผู้สอน เพื่อน กลุ่ม มีบทบาทสำคัญในการสร้างเจตคติในวัยเรียนผู้สอนควรจะเป็นตัวอย่าง แบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน เช่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างเสรีตามแบบประชาธิปไตย มีเหตุผล มีวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีจิตใจอ่อนโยนสุภาพ เป็นต้น เพื่อนและกลุ่มก็จะช่วยกำหนดเจตคติที่ถูกต้องให้กับเขาด้วย

3. ชุมชน สถานการณ์ของชุมชน เป็นแบบอย่างที่ผู้เรียนจะได้รับการถ่ายทอดเจตคติ

4. สื่อมวลชน มีอิทธิพลในการสร้างเจตคติที่สำคัญ จึงควรจะให้ข้อคิดความรู้ที่ทรงคุณค่าและถูกต้องแก่เยาวชนในสังคม

วิไลวรรณ ศรีสงคราม และคณะ (2549 : 261 - 262) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติของบุคคลต่อการเรียนการสอนว่ามีดังนี้

1. ประสบการณ์โดยตรง และประสบการณ์ในอดีต การมีประสบการณ์โดยตรง หรือมีประสบการณ์ในอดีตกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีผลต่อการเกิดเจตคติ หรือพัฒนาเจตคติ เช่น เด็กป่วยที่ไปหาแพทย์เพื่อรักษา ถ้าได้รับการดูแลดีเด็กจะมีเจตคติที่ดีต่อแพทย์

2. ครอบครัว ครอบครัวเป็นแหล่งสำคัญในการสร้างเจตคติ การอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูของพ่อแม่ในวัยก่อนเข้าเรียนมีผลต่อการสร้างเจตคติเป็นอย่างมาก เช่น พ่อแม่ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมไม่ทิ้งเศษขยะบนที่สาธารณะ เด็กก็จะซึมซับลักษณะเช่นนั้นด้วย หรือถ้าพ่อแม่สอนให้เด็กทำอะไรด้วยตัวเองเสมอ จะสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับเด็ก

3. อิทธิพลของกลุ่มต่าง ๆ กลุ่มของสังคม เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มวิชาชีพ สถาบันการศึกษาทุกกลุ่มมีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อโดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลต่อเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อในช่วงวัยรุ่น ส่วนกลุ่มวิชาชีพ และกลุ่มการเมืองจะมีอิทธิพล ต่อวัยผู้ใหญ่

4. สื่อต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร ภาพยนตร์และอื่น ๆ เป็นสื่อกลางในการสร้างเจตคติได้ทั้งในทางบวกละทางลบ เช่น การลงข่าวในหนังสือพิมพ์เรื่องการได้รับรางวัลหรือการได้รับโทษของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งทำให้ผู้ที่อ่านมีเจตคติที่ดีหรือไม่ดีต่อบุคคลนั้นได้

จากข้อคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติของบุคคลมีหลากหลายทั้งจากครอบครัว เพื่อน ชุมชน สังคม และจากประสบการณ์ และในการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน ก็มีความสำคัญอย่างมากในสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน หากนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อผู้สอน ต่อวิชาเรียนแล้ว ก็จะทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นด้วย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทบาทของครูในการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน

บทบาทของครูในการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน เป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคล อาจมีแนวทางการเปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี เช่น การให้ความรู้หรือข้อมูลที่ถูกต้อง การเสนอกิจกรรมเร้าอารมณ์ ให้มีการแสดงออกทางความคิดเห็น อภิปรายหรือการให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีนักการศึกษาได้กล่าวถึง ไว้ดังนี้

ทวี ท่อแก้ว และอบรม สินภิบาล (2517 : 58) บทบาทของครูในการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน ดังนี้

1. ชี้แจง อภิปรายกับเด็กเพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจเรื่องใดเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างแจ่มแจ้ง
2. การยั่วยุอารมณ์เด็กให้เกิดความชอบหรือไม่ชอบ ก็อาจช่วยให้เด็กเปลี่ยนเจตคติได้
3. คบกับเพื่อนที่มีเจตคติที่ดีบางทีเด็กอาจแก้ไขเจตคติบางอย่างโดยอาศัยเอาอย่างเพื่อน
4. อ่านหนังสือ และช่วยชี้ช่องให้มองเห็นจุดสำคัญ
5. จัดประสบการณ์ให้โดยการกระทำ

พัชนี วรกวิน (2522 : 74) กล่าวถึง บทบาทของครูในการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน ดังนี้

1. การแนะให้เปลี่ยน (Suggesuon Situation) การแนะมี 2 วิธี คือ แนะนำตาม ปกติ คือ คำแนะนำจากกลุ่มเพื่อนผู้มีความสำคัญทางสังคม หรือแก่ตนเอง หรืออีกวิธีหนึ่ง คือ การสะกดจิต ซึ่งทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการสัมผัสและการเคลื่อนไหว

2. การทำให้เกิดการคล้อยตาม (Conformity Situation) เป็นการสื่อสารโดยการบอกให้ทราบว่า กลุ่มที่คล้ายกับท่านมีความคิดเห็นเป็นอย่างไร เป็นการแนะนำให้เขาเกิดความรู้สึกขึ้นมาเองว่า สมควรจะเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มอื่นหลังจากที่ได้รับการบอกเล่าแล้ว

3. การอภิปรายกลุ่ม (Group Dicussion) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยมีผู้นำอภิปรายจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติได้

4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Persuasive Messages) เป็นการให้ข้อมูลที่มาจากคนที่มีความสำคัญในด้านนี้ หรือกลุ่มที่เหมือนกันมากเท่าใดก็จะทำให้คนเปลี่ยนแปลงเจตคติได้มากขึ้นเท่านั้น ผู้รับจะไม่มีสิทธิโต้แย้ง คัดค้านหรือแสดงความคิดเห็นต่อที่มาของข้อมูล

5. การปลูกฝังความเชื่อ (Intensive Indoctrination) เช่น การบอกเพื่อสร้างความมั่นใจว่าสามารถทำได้ สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง

เฉลิมชัย เลิศทวีพรกุล (2551 : 9 - 10) กล่าวถึง บทบาทของครูในการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน จากแนวทางในการพัฒนานักเรียนให้เกิดความคิดเชิงบวก ดังนี้

1. โน้มน้าวให้นักเรียนควบคุมตนเองให้มีจิตสำนึกคิดเชิงบวก ศรัทธาในความงาม ความฝัน ถ้าคิดว่าทำได้แล้วคุณจะทำได้และลงมือทำเดี๋ยวนี้ กฎของความสำเร็จ คือ ลงมือทำเดี๋ยวนี้

2. ฝึกให้นักเรียนเอาใจจดจ่อกับสิ่งที่พึงปรารถนาและหลีกจากสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา โดยการสร้างมโนภาพ ถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นรูปภาพ เพราะรูปภาพหนึ่งรูปมีค่าเท่ากับคำพูดพันคำ เมื่อประสบปัญหา ล้มเหลว พ่ายแพ้หรือไม่สบอารมณ์ ให้ตอบโต้ด้วยความคิดเชิงบวก ที่จบไปแล้วคือจบ เราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอดีตได้ แต่เราสามารถเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับสิ่งที่จะเกิดในปัจจุบันและอนาคต วันวานผ่านไปแล้ว พรุ่งนี้ยังมาไม่ถึง จงทำวันนี้ให้ดีที่สุด ครูควรฝึกให้นักเรียนยอมรับว่าทุกปัญหามีทางออกเสมอและเป็นทางออกที่สวยงามด้วย

3. ยึดกฎใจเขาใจเรา กฎมนุษย์ทองคำกล่าวว่า จงปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะเดียวกับที่เราต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเรา ครูควรฝึกให้นักเรียนแบ่งปันสิ่งของที่มีให้ผู้อื่น เป็นการเสียเพื่อได้และการให้เพื่อเพิ่ม เมื่อช่วยเหลือผู้อื่นก็เหมือนได้ช่วยเหลือตนเอง การให้จึงควรเป็นการให้เกียรติ ให้โอกาสและการให้อภัยซึ่งเป็นคุณธรรมสูงสุดของมนุษย์

4. ขจัดความคิดเชิงลบออกให้หมด ด้วยการให้นักเรียนทบทวนตนเอง จากสาเหตุที่ทำให้คิดเชิงลบ

5. ให้นักเรียนได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข แล้วแบ่งปันความสุขให้ผู้อื่นด้วย ครูต้องมีความเมตตาเป็นฐาน ไม่กดดันให้เกิดความกังวล เปลี่ยนความกังวลให้เป็นกังวลอย่างสร้างสรรค์ ฝึกให้ยึดกฎในการแก้ปัญหาความกังวล 2 ข้อ คือ ให้คิดถึงผลลัพธ์ที่ดีที่สุดที่อาจเกิดขึ้นกับปัญหาหรือความน่าจะเป็น กับสิ่งที่เขากังวลและสิ่งที่เกิดขึ้นในที่สุดมีความเป็นไปได้สูง ครูควรช่วยให้นักเรียนสามารถควบคุมสถานการณ์ ตอบสนองต่อปัญหาเชิงบวก สร้างนิสัยมองโลกในแง่ดีในทุก สถานการณ์

6. สร้างนิสัยใจกว้างให้เกิดขึ้นกับนักเรียน การเปิดใจกว้างเพื่อยอมรับผู้อื่นในรูปแบบที่เขาเป็น มองหาจุดดีและเรียนรู้ที่จะชอบผู้อื่น ฝึกให้นักเรียนนึกถึงบุคคลผู้หนึ่งที่เขายอมรับไม่ค่อยได้ โดยให้เขียนชื่อเขาคนนั้น แล้วฝึกยอมรับในสิ่งที่เขาเป็นโดยไม่ปล่อยให้ความรู้สึกมาครอบงำจิตใจ ฝึกให้นักเรียนเคารพในบุคคลอื่นแล้วนักเรียนก็จะได้รับการเคารพกลับคืน

7. ให้นักเรียนเตือนตนเองด้วยการคิดเชิงบวก ให้นักเรียนได้ควบคุมสิ่งเร้าจิตใจที่เกิดขึ้นภายนอก การฝึกการควบคุม 3 รูปแบบ คือ การเตือน จากสิ่งเร้าจิตใต้สำนึก คือ การมองเห็น การได้ยิน สัมผัสทางกาย รสชาติและกลิ่น การเตือนตนเองให้พบกับแง่มุมสนุกสนาน หัวเราะกับข้อผิดพลาดไม่เครียดและมีอารมณ์ขันขณะเกิดปัญหา การเตือนอัตโนมัติ คือ ให้นักเรียนได้รับรู้ข้อมูลที่ดี ๆ เพื่อให้การแก้ปัญหาให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีออกมา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

8. พลังแห่งการอธิษฐาน เมื่ออธิษฐานจะเกิดแรงศรัทธาและความเชื่อมั่นในสิ่งที่มุ่งหวัง การอธิษฐานได้ผลดีที่สุดคือการเชื่อมั่นอย่างแท้จริงว่าจะได้รับการตอบรับ ครูควรให้นักเรียนได้ปฏิบัติ 7 ประการคือ อธิษฐาน คิด พูดคุยกับผู้รู้แต่เชื่อทันที ระมัดระวังในการทำตามความตั้งใจ มีความโน้นเอียงในสิ่งอธิษฐาน ลงมือทำโดยไม่รั้งรอ และบันทึกผลที่เกิดจากการอธิษฐาน เพราะพลังอันยิ่งใหญ่ที่สุด สถิตอยู่ในพลังของการอธิษฐาน

9. ฝึกให้นักเรียนได้กำหนดเป้าหมาย การกำหนดเป้าหมายเป็นวิธีการหนึ่งในการมุ่งจุดสนใจไปยังสิ่งที่ต้องการ โดยกำหนดเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ครูควรฝึกให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายตามสูตร D-E-S-I-R-W ดังนี้

D = Determine ต้องการอะไร
E = Evaluate จะให้สิ่งใดตอบแทน
S = Setadate เมื่อใดจึงจะบรรลุผล
I = Identify จัดทำแผน สิ่งไดให้ทำทันที
R = Repeat เขียนขั้นตอนซ้ำอีก
E = Every day ทำทุกวัน

10. ศึกษาและวางแผนทุก ๆ วัน ในแต่ละวันครูควรฝึกให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม 15 ถึง 20 นาที ในการคิดถึงเป้าหมายเชิงบวก ทบทวนการกระทำและการคิดในเชิงบวก อ่านหนังสือสร้างแรงบันดาลใจ จัดสรรเวลาเพื่อศึกษา คิดและวางแผนเชิงบวก

บทบาทของครูในการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน ไม่สามารถกล่าวได้ว่าวิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะต้องขึ้นกับองค์ประกอบหลายประการ ดังนั้นในการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องปฏิบัติตามความเหมาะสมของสภาพที่เป็นอยู่ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับเนื้อหาและเวลาที่กำหนดให้

การวัดเจตคติ

เนื่องจากเจตคติเป็นการศึกษาความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคล จึงไม่สามารถวัดได้โดยตรง จึงมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงวิธีวัดเจตคติ ไว้ดังนี้

เพราพรรณ เปลี่ยนภู่ (2542 : 97 - 100) กล่าวว่าการวัดเจตคติทำได้หลายวิธี เพราะเหตุที่เจตคติเป็นการรวมพฤติกรรมในด้าน การรู้อารมณ์ และความพร้อมที่จะทำกิจกรรมการวัดเจตคติจึงทำได้ค่อนข้างยาก และต้องใช้วิธีการวัดแบบต่อเนื่องและติดตามเป็นระยะเวลานาน วิธีวัดเจตคติที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีดังนี้

1. การสังเกต เป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมด้วยการติดตาม เฝ้ามอง และจดบันทึกพฤติกรรมอย่างมีระบบ ผู้ถูกสังเกตจะต้องไม่รู้ตัวว่ากำลังถูกติดตามสังเกตพฤติกรรม

2. การใช้แบบสอบถาม จัดเป็นการวัดเจตคติแบบการเขียนตอบ โดยกำหนดให้ตอบด้วยการรายงานตนเองว่ามีความคิดเห็น ความรู้สึก หรือมีการปฏิบัติอย่างไรในเรื่องที่สอบถาม ซึ่งอาจทำได้ด้วยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ หรือไปทดสอบตามสถานที่ต่าง ๆ ข้อดีของการใช้แบบสอบถาม คือสามารถทดสอบได้หลายคนในเวลาเดียวกัน และผู้ถูกทดสอบจะรู้สึกเป็นอิสระในการตอบ ไม่รู้สึกว่าตนเองถูกติดตาม หรือถูกเฝ้ามอง นอกจากนี้ยังตอบได้โดยไม่จำกัดเวลาอีก ด้วยแบบสอบถามที่ใช้วัดเจตคติมีหลายประเภท เช่น แบบสอบถามแบบกำหนดตัวเลือกหรือการใช้แบบสำรวจ (Inventory) แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แต่ที่นิยม คือ การใช้แบบสอบถามประเภทการใช้วิธีการใช้ค่าประจำประโยค วิธีการประเมินแบบมาตราส่วน และวิธีการใช้ความหมายแฝงคำคุณศัพท์แต่ละแบบมีวิธีการโดยสังเขป ดังนี้

2.1 การวัดเจตคติด้วยวิธีการใช้ค่าประจำประโยค เธอร์สโตน (Thurstone) และคณะเป็นผู้คิดสร้างขึ้น จึงมีผู้เรียกวิธีการนี้ว่า เครื่องมือวัดเจตคติแบบเธอร์สโตน หรือ Thurstone Scale จุดมุ่งหมายในการหาค่าประจำประโยค คือ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบปริมาณมากน้อยหนักเบาของเจตคติ เมื่อนำประโยคที่มีค่าประจำประโยค ไปวัดเจตคติของใคร ก็จะสามารถเปรียบเทียบได้ว่า มีเจตคติหนักเบาในทางลบหรือทางบวก ถ้าผู้ใดเห็นด้วยกับประโยคใด ก็แสดงว่าผู้นั้นมีเจตคติปริมาณใกล้เคียงกับค่าประโยคนั้นวิธีการสร้างเครื่องมือวัดเจตคติแบบเธอร์สโตน เริ่มต้นด้วยการสร้างข้อคำถามตามเรื่องหรือประเด็นที่ต้องการวัด โดยตั้งคำถามที่มีทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดี ทั้งแง่ลบและแง่บวก โดยมีข้อคำถามอย่างน้อยจำนวนสี่หรือห้าเท่าของจำนวนประโยคที่จะใช้ในแบบสอบถามจริง ที่ต้องเขียนประโยคจำนวนมาก เพราะต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อเลือกเฉพาะประโยคที่มีค่าประจำประโยคอยู่ในสเกล (Scale) ที่ห่างกันเป็นช่วง ๆ เท่า ๆ กัน และมีค่าประจำประโยคจากต่ำสุดไปจนถึงจุด สูงสุดประมาณ 20 ประโยคมาเรียงคละกันในแบบสอบถามตัวจริงเมื่อมีข้อคำถามแล้ว หากกลุ่มผู้ตัดสินประโยคที่มีเจตคติทั้งทางบวกและทางลบจำนวนประมาณ 50 ถึง 300 คน ให้คนกลุ่มนี้ประเมินค่าประโยคทุกประโยคว่าประโยคใดแสดงเจตคติในทางบวก และประโยคใดแสดงเจตคติในทางลบ โดยให้คะแนนแต่ละประโยคจาก 1 ถึง 11 ค่าคะแนนน้อย (1) แสดงเจตคติในทางลบ หรือแสดงว่าเจตคติเลวมากที่สุด ค่าคะแนนสูงจนถึง 11 คะแนน แสดงเจตคติในทางบวก เมื่อผู้ตัดสินประโยคทุกคนประเมินค่าประจำประโยคเรียบร้อยแล้ว ก็จะนำค่าเหล่านี้มาพิจารณาหาค่าประจำประโยค นำประโยคที่มีค่าประจำประโยคมาพิจารณาตัดประโยคที่แสดงเจตคติไม่เด่นชัดทิ้ง เลือกเฉพาะประโยคที่มีค่าประจำประโยคเป็นช่วงห่างเท่า ๆ กันมาใช้เป็นแบบสอบถาม

2.2 วิธีการประเมินมาตราส่วนลิเกิต (Likert) เป็นผู้สร้างวิธีการวัดแบบนี้นิยมใช้กันมากเพราะไม่ยุ่งยากเหมือนวิธีการของเธอร์สโตน การสร้างแบบทดสอบเริ่มต้นด้วยการสร้าง

ประโยคต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษา โดยแต่ละประโยคจะมีมาตราส่วน 5 หน่วยตามวิธีการของลิเกิต หรืออาจใช้มาตราส่วนมากกว่านี้ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการวินิจฉัยประโยคของผู้ที่ถูกทดสอบ ประโยคที่สร้างขึ้นควรจะมีจำนวนมากกว่าที่ต้องการใช้จริงรวบรวมประโยคจัดเป็นรูปแบบทดสอบ นำแบบทดสอบนี้ไปทดสอบกับกลุ่มทดลองที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มทดสอบจริง ให้ผู้ถูกทดสอบประเมินค่าว่าตนเองเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นที่แสดงในแต่ละประโยคเพียงใดผู้ทดสอบจะนำคะแนนแสดงปริมาณเจตคติของผู้ตอบแต่ละคนมารวมกัน คะแนนรวมหรือคะแนนเฉลี่ยเป็นคะแนนแสดงเจตคติของบุคคลนั้น จากนั้นคัดเลือกเฉพาะประโยคที่มีค่าอำนาจจำแนกดี มีความแจ่มชัดในการวัดมาใช้เป็นแบบทดสอบจริงต่อไป วิธีการนำแบบทดสอบจริงไปใช้ปฏิบัติเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง เพียงแต่กลุ่มที่ทดสอบจริงได้ทดสอบกับข้อสอบที่วิเคราะห์แล้ว

2.3 วิธีการใช้ความหมายแฝงของคำคุณศัพท์ (Semantic Differential Scale) วิธีการทดสอบแบบนี้สร้างตามทฤษฎีของออสกูด (Osgood) และคณะ โดยมีหลักการว่า เจตคติคือการประเมินค่า เขาจึงกำหนดให้ผู้ถูกทดสอบ ประเมินค่าข้อคำถามที่สร้างขึ้น ลงในสเกล 7 ช่วง ด้วยการใช้วิธีการตีความหมายคำ ที่มีความหมายหลายอย่างซ้อนอยู่ หรือคำที่มีความหมายอื่นแฝงอยู่ด้วย ซึ่งกลุ่มคำลักษณะนี้เป็นคำคุณศัพท์แสดง Semantic Space ซึ่งเป็นคำที่ต้องใช้มโนภาพที่ต้องตีความหมาย คำคุณศัพท์ที่นิยมใช้ ควรเป็นคำที่มีความหมาย ในเชิงประเมินค่า เช่น ดีเลว น่ารัก น่าเกลียด เป็นต้น หรือเป็นคำที่มีความหมายแสดงพลัง เช่น แข็ง อ่อน เล็ก ใหญ่ เป็นต้น หรือเป็นคำที่มีความหมายแสดงการเคลื่อนไหว หรือแสดงกิจกรรม เช่น เร็ว ช้า คล่องแคล่ว เฉื่อยชา เป็นต้น ผู้ถูกทดสอบจะอ่านข้อคำถาม ที่มีคำตอบเป็นคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้ามกัน วิธีการตอบคำถาม ผู้ตอบจะขีดกาลงบนมาตราส่วนที่ตนประเมินค่า ผู้ทดสอบจะนำคะแนนมาหาค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น เพื่อประเมินค่าเจตคติว่าอยู่ในระดับใดข้อดีของวิธีการวัดแบบนี้ คือ สามารถนำเจตคติแต่ละเรื่องมาเปรียบเทียบกันได้ และสามารถนำมาตราส่วนที่สร้างไว้นำไปวัดในเรื่องอื่น ๆ ได้อีก

3. การสัมภาษณ์ คือ การวัดเจตคติด้วยการสอบถามด้วยคำพูด และจดบันทึกหรืออัดเสียงเพื่อนำคำพูดมาวิเคราะห์ในภายหลัง ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์นอกจากจะเป็นความคิดเห็นแล้วยังสามารถได้รับข้อมูลในด้านการแสดงออกของพฤติกรรมด้วย เช่น ยิ้ม ขมวดคิ้ว อึดอัด ลังเล หน้าแดง เป็นต้น วิธีการสัมภาษณ์มีข้อเสีย คือ ถ้าผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ไม่มีสัมพันธไมตรีอันดีต่อกัน ข้อมูลที่ได้รับอาจจะไม่ใช่ข้อเท็จจริง

4. การใช้แบบทดสอบทางอ้อม (Projective Test) การทดสอบเจตคติแบบนี้ใช้วิธีการสะท้อนความคิดต่อภาพที่กำหนดให้ ที่จัดเป็นวิธีวัดทางอ้อม เพราะผู้ถูกทดสอบจะไม่ทราบว่า

ตนเองกำลังจะให้ข้อเท็จจริงในเรื่องใด พฤติกรรมที่แสดงในขณะทดสอบ คือการบรรยายภาพ เช่น เป็นภาพการ์ตูน ภาพวาดลายเส้น หรือรูปภาพ ที่ประกอบด้วยภาพ 20 ภาพที่มีภาพว่างเปล่าหนึ่งภาพและภาพที่คลุมเครืออีก 19 ภาพ ซึ่งกำหนดให้ผู้ถูกทดสอบเล่าเรื่องตามความรู้สึกของเขา และนำคำพูดไปตีความหมายตามคู่มือข้อสำคัญของวิธีการนี้ คือ ผู้วิเคราะห์หรือผู้ตีความหมายข้อความจะต้องมีความชำนาญในการวิเคราะห์ความหมายคำพูด จึงจะสามารถทำให้ข้อมูลที่ได้รับน่าเชื่อถือ

5. การใช้การต่อประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test) แบบทดสอบประเภทนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการวัดทางอ้อม ข้อทดสอบเป็นข้อคำถามที่เขียนเฉพาะตอนนำประโยค และเว้นข้อความท้ายประโยคให้ ผู้ถูกทดสอบเขียนข้อความต่อให้จบประโยค ข้อคำถามเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต้องการวัดหลายประโยค ผู้ทดสอบจะนำเฉพาะข้อความท้ายประโยค มารวบรวมตีความหมายเจตคติที่มีอยู่

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 ข : 60 - 63) กล่าวว่าเนื่องจากเจตคติเป็นมโนภาพ (Concept) ที่วัดได้ยากเมื่อเทียบกับการวัดด้านอื่น ๆ เครื่องมือการวัดจึงมีได้หลายรูปแบบแล้วแต่สถานการณ์ที่ต้องการวัดโดยเครื่องมือที่นิยมใช้กันมีอยู่ 5 ชนิด คือ

1. การสัมภาษณ์ (Interview) หมายถึง การพูดคุยกันอย่างมีจุดมุ่งหมายผู้สัมภาษณ์ที่ดีต้องฟังมากกว่าพูดเสียเองและต้องไม่หูเบาจะยึดตามแนววัตถุประสงค์ที่จะวัดและบันทึกไว้ได้อย่างถูกต้อง การสัมภาษณ์ ใช้ปากเป็นเครื่องมือสำคัญ ได้ผลอย่างไรบันทึกเอาไว้ การวัดเจตคติโดย การสัมภาษณ์จะต้องสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์ ให้ดีเป็นมาตรฐานก่อน ข้อคำถามแต่ละข้อจะต้องกระตุ้นยุแหย่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบความรู้สึกต่อเป้าหมายของเจตคติที่ผู้ทำการสัมภาษณ์ต้องการ ได้ข้อคำถามหรือข้อรายการนั้นต้องเขียนเน้นความรู้สึกที่สามารถวัดเจตคติให้ตรงเป้าหมาย การเตรียมคนและเตรียมเครื่องมือวัดจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ การวางแผนสร้างข้อคำถามจะต้องคิดถึงระยะเวลา ลักษณะของผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วย ข้อคำถามควรถามคลุมทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อจะได้ใช้ประเมินเปรียบเทียบความรู้สึกที่แท้จริง ทางที่ดีก่อนเขียนคำถามควรวิเคราะห์ก่อนว่าจะถามอะไรบ้างจึงจะคลอบคลุมความรู้สึกที่มีต่อเป้าหมายของเจตคตินั้น ๆ จำนวนข้อคำถามขึ้นอยู่กับระดับผู้ถูกสัมภาษณ์และเวลาที่จะสัมภาษณ์ถ้าให้มีความเป็นปรนัยควรทำเป็นคำตอบให้ตอบเลยและเป็นคำตอบสั้น ๆ ตามความเหมาะสมเมื่อสัมภาษณ์เสร็จแล้ว รวบรวมผลวิเคราะห์ออกมาว่าส่วนใหญ่เขารู้สึกต่อเจตคติทางบวกและทางลบมีความเข้มข้นมากน้อยเพียงใด สรุปผลออกมาในรูปเชิงพรรณนาได้ว่าคนนั้นหรือคนกลุ่มนั้นมีเจตคติอย่างไร การสัมภาษณ์ทั้งแบบมาตรฐานและแบบไม่มาตรฐานลักษณะของการสัมภาษณ์ที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1.1 การสัมภาษณ์ต้องเป็นการยั่วยุหรือกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อยากจะตอบและให้คำตอบที่คงที่พอควร คือถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตื่นตัวอยู่เสมอ อย่าปล่อยให้หลงผิดผู้สัมภาษณ์จะตั้งคำถามให้เป็นที่น่าสนใจ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

1.2 คำถามที่พยายามถามให้ตรงจุดที่สุดหรือเป็นคำถามที่มีความแจ่มชัดว่าผู้สัมภาษณ์ต้องการให้ตอบในแง่ไหน ไม่ควรใช้คำถามกว้างเกินไป อาจทำให้การลงสรุปยากเหมือนเดิม

1.3 คำถามควรมีความเชื่อมั่นสูง แม้จะใช้คำถามเดิมอีกก็ได้รับคำตอบเหมือนเดิม

1.4 คำถามที่ใช้สัมภาษณ์ ควรจะได้คำตอบที่สามารถนำไปขยายอิงสู่เหตุการณ์ที่คล้ายคลึงได้

2. การสังเกต (Observation) คือ การเฝ้ามองดูสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างมีจุดหมาย เครื่องมือสำคัญของการสังเกตคือตาและหู การเฝ้าดูโดยการบันทึกในสมองจะทำให้ลืมเลือนง่าย จึงควรเตรียมข้อรายการสังเกต (Checklist) ไว้ให้พร้อม การสังเกตที่ดีจะต้องฝึกฝนจึงจะทำหน้าที่ที่ได้ถูกต้องสมบูรณ์ ผู้สังเกตควรจะเป็นที่รับรู้และมีประสาทตาที่ดี มิฉะนั้นแล้วจะทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อน ในการสังเกตเจตคติของคน ต้องใช้เวลาเพื่อหาความแน่นอนของการเกิดพฤติกรรมนั้น ๆ การเขียนข้อรายการของพฤติกรรมจึงต้องเตรียมไว้ก่อน การสังเกตแต่ละครั้งแต่ละเวลาถ้าพฤติกรรมนั้นปรากฏก็จะได้บันทึกไว้ทันที

3. การรายงานตนเอง (Self - report) เครื่องมือแบบนี้ต้องการให้ผู้ถูกสอบแสดงความรู้สึกของตนเองตามสิ่งเร้าที่เขาได้สัมผัส นั่นคือสิ่งเร้าที่เป็นข้อความ ข้อคำถาม หรือเป็นภาพ เพื่อให้ผู้สอบแสดงความรู้สึกออกมาอย่างตรงไปตรงมานั่นเอง แบบทดสอบหรือมาตราวัดที่ถือว่าเป็นแบบมาตรฐาน (Standard Form) เป็นแนวการสร้างของเทอร์สโตน (Thurstone) กัตแมน (Guttman) เคอร์ท (Likert) และออสกูด (Osgood) การวัดเจตคติแบบรายงานตนเองยังมีวิธีออกแบบอื่น ๆ อีกมากแต่ไม่ถือว่าเป็นรูปแบบมาตรฐาน ซึ่งสร้างตามจุดมุ่งหมายของการสร้าง หรือการวัดเป็นคราวไป

4. เทคนิคการจินตนาการ (Projective Techniques) ต้องอาศัยสถานการณ์หลายอย่างไปเร้าผู้สอบ สถานการณ์ที่กำหนดให้จะไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน ทำให้ผู้สอบจะต้องจินตนาการออกมาตามแต่ประสบการณ์เดิมของตนแต่จะแสดงออกมาไม่เหมือนกัน เช่น ประเภทให้เติมประโยคให้สมบูรณ์ ภาพนามธรรมเติมเรื่องราวสั้น ๆ เล่านิทานจากภาพ ฯลฯ การแปลความหมายอาศัยผลจากการตอบสิ่งที่กล่าวมาแล้ว ก็พอรู้ได้ว่าผู้นั้นมีเจตคติอย่างไรต่อเป้าเจตคตินั้น ๆ

5. การวัดทางสรีรภาพ (Physiological Measurement) การวัดด้านนี้อาศัยเครื่องมือไฟฟ้าหรือเครื่องมืออื่น ๆ ในการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงสภาพของร่างกาย เช่น การใช้เครื่องกัลวานอมิเตอร์ชนิดหนึ่งเพื่อวัดดูความต้านทานกระแสไฟฟ้าในผิวหนังเมื่อคนเกิดความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ส่วนผสมของสารเคมีต่าง ๆ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพปกติเรียกว่ามีกระแสไฟฟ้าไหลสามารถเปลี่ยนแปลงขนาดได้ เครื่องมือวัดทางไฟฟ้าก็จะสามารถวัดตรวจสอบเปรียบเทียบกับขณะที่ร่างกายอยู่ในสภาพปกติได้เครื่องมือจับ เท็จอาศัยหลักการอันนี้ การจะเชื่อถือได้ขนาดไหน

ต้องศึกษาให้รอบคอบ อารมณ์ต่าง ๆ อาจศึกษาได้จากการเปลี่ยนแปลงของลูกตาดำปริมาณของฮอร์โมนบางอย่างก็สามารถบอกอารมณ์ความพอใจหรือไม่พอใจได้

จากข้อคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การวัดเจตคติเป็นการวัดความรู้สึกความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม การวัดเจตคติจึงไม่สามารถวัดโดยตรงได้ดังนั้นการวัดเจตคติจึงออกมาในลักษณะการวัดทางอ้อม วิธีวัดเจตคติที่นิยมใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ การใช้แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบทางอ้อม และการต่อประโยคให้สมบูรณ์ ในการจัดการเรียนการสอนที่จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ครูผู้สอนควรจัดกระบวนการเรียนรู้และเลือกรูปแบบการสอนที่สามารถพัฒนาเจตคติของผู้เรียนได้อีกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรียานุสรณ์ จังหวัดจันทบุรี เพื่อพัฒนาเจตคติต่อการเรียนภาษาจีนของผู้เรียนด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

กาจะรักชมิ (Gajalakshmi. 2013 : 34 - 40) ได้วิจัยเรื่อง เจตคติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยในการวิจัยได้ศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากกลุ่มตัวอย่าง 600 คน ผลการวิจัยบ่งบอกถึงความแตกต่างอย่างมีนัยยะสำคัญทางเพศ แหล่งที่ตั้งของโรงเรียน ประเภทของโรงเรียน รูปแบบการบริหารจักการทางการศึกษา โดยนักเรียนชายมีเจตคติที่มีต่อภาษาอังกฤษ สูงกว่านักเรียนหญิง นักเรียนในพื้นที่ภูมิลำเนาเดียวกับโรงเรียนมีเจตคติต่อภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนโรงเรียนเอกชน และยังพบว่าครูผู้สอนสามารถสร้างแรงสนับสนุนที่มีคุณค่า ในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรกับนักเรียนเพื่อที่จะพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยครูควรกระตุ้นให้นักเรียนจะเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้ได้ดี โดยเน้นความสำคัญของความต้องการที่พวกเขาต้องใช้ภาษาอังกฤษให้เกิดประโยชน์ ในการทำงานในอนาคตสร้างบรรยากาศห้องเรียนทางจิตวิทยาเชิงบวก เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ภาษาและข้อผิดพลาดถือเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติของกระบวนการในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

ฮาเมเดย์ และแฮมดัน แมนซัวร์ (Hamaideh and Hamdan-Mansour. 2014 : 707) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติในการเรียน องค์ความรู้ของผู้เรียนและข้อมูลทั่วไปของผู้เรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยในการวิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยผลการวิจัยพบว่า การนับถือตนเอง ความพอใจกับชีวิตการทำงานระหว่างเรียน

มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เกรดเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษา คะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ คะแนนทดสอบเจตคติ ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดาและเพศของผู้เรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001 ความถ้อถอย อายุ ความสมดุลของการกินอาหาร มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และการมีส่วนร่วมในการทำกิจการนอกห้องเรียนที่ไม่มีในหลักสูตร มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

ฟาร์คาส (Farkas. 2002 : Abstract) ได้วิจัยเรื่อง ผลของวิธีการสอนแบบปกติและการสอนโดยใช้ชุดการสอน ที่มีต่อการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยในการวิจัยได้ศึกษาเจตคติการเอาใจใส่ในการเรียนและความสามารถในการแปลความหมายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ชุดการสอนที่มีสื่อหลากหลาย ส่งผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแปลความหมายดีขึ้น

งานวิจัยในประเทศ

เกศสุดา ปงลังกา (2550 : 37 - 41) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของผู้เรียน สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้เรียนมีการพัฒนาด้านการพูดภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง และมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น

สุทธิษา รัตนมงคล (2550 : 55 - 57) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการสอนวิชาภาษาจีนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ โดยในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาแผนการสอนวิชาภาษาจีนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผลการศึกษาพบว่าแผนการสอนวิชาภาษาจีนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 5 หน่วย จำนวน 15 แผน ทุกแผนได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ เมื่อนำแผนการสอนไปใช้นักเรียนได้พัฒนาทักษะด้านภาษาจีนเป็นที่น่าพอใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า นักเรียนทุกคนสามารถผ่านการทดสอบและสามารถทำคะแนนได้ตามเกณฑ์ในระดับดี พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่เรียนภาษาจีนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยรวมพบว่าพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับพอใช้ พฤติกรรมการตั้งใจทำงานของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับดี

หยาง ตัน (2553 : 77 - 81) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนภาษาจีนขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยในการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนภาษาจีนขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนและหลังเรียน และศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนภาษาจีนขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนภาษาจีนขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 87.50 /86.76 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และนักเรียนที่เรียนชุดกิจกรรมการเรียนภาษาจีนขั้นพื้นฐาน มีเจตคติต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนภาษาจีนขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก

กมลวรรณ ศรีสุโคตร (2554 : 83 - 86) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดและเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยในการวิจัยเน้นสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีสอนบทบาทสมมติมาใช้ในการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ที่สามารถพัฒนาเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาทักษะการพูดในวิชาภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ที่ได้สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.57/80.11 แสดงว่าแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะการพูดมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 และนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ มีเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในระดับดีมาก

มลธิรา ชุมแวงวาปี (2554 : 62 - 64) ได้วิจัยเรื่อง การใช้บทบาทสมมติในการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียน เชิงสร้างสรรค์ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทบาทสมมติ โดยกำหนดเกณฑ์ 70/70 และศึกษาความพึงพอใจ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยบทบาทสมมติ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทบาทสมมุติ พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 73.51 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 70/70 และความพึงพอใจของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้ด้วยบทบาทสมมุติอยู่ในระดับมาก

เสี่ยว ซิน เซอ (2554 : 80 - 97) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ภาษาจีนโดยใช้บริบทของท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ โดยในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ภาษาจีนโดยใช้บริบทของท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ให้มีประสิทธิภาพ

ตามเกณฑ์ 80/80 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ภาษาจีนโดยใช้บริบทของท้องถิ่นกับนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ภาษาจีนแบบเดิม เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และเปรียบเทียบคะแนนเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาจีนของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ภาษาจีนโดยใช้บริบทของท้องถิ่นระหว่างก่อนเรียนและหลัง ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ภาษาจีนโดยใช้บริบทของท้องถิ่น มีค่าเท่ากับ 81.20/81.71 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนของนักศึกษากลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนของนักศึกษากลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาจีนของนักศึกษากลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธนาวรรณ ประจุดทะศรี (2555 : 90 - 94) ได้วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษและการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองและการใช้บทบาทสมมติ การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้สถานการณ์จำลองและการใช้บทบาทสมมติ ตามเกณฑ์ 75/75 ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้สถานการณ์จำลองและการใช้บทบาทสมมติ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษและการเห็นคุณค่าในตนเอง ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองและการใช้บทบาทสมมติ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ มีค่าเท่ากับ 82.04/86.03 และ 85.09/88.92 ตามลำดับซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติมีค่าเท่ากับ 0.7941 และ 0.8228 ตามลำดับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้สถานการณ์จำลอง แต่นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษและการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

วิไลรัตน์ ทาโส (2555 : 87 - 96) ได้วิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมเจตคติที่มีต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่น โดยในการวิจัยเน้นศึกษาเจตคติที่มีต่อผลการใช้กิจกรรมทางวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่าหลังการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาญี่ปุ่นมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ มีความเชื่อมั่นในตนเองต่อการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นดีขึ้น เห็นว่า

ภาษาญี่ปุ่นเรียนรู้ได้ง่าย ไม่ยาก และการเรียนภาษาญี่ปุ่นมีประโยชน์ในการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยและการทำงานในอนาคต

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งต่างประเทศและในประเทศ พบว่า ชุดกิจกรรมที่ครูสร้างขึ้น เป็นนวัตกรรมที่สามารถส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้ได้ดี จดจำเนื้อหาที่เรียนมากยิ่งขึ้น สามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนต่าง ๆ มาสร้างชุดกิจกรรม ซึ่งจากการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ พบว่าสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้ในทุกวิชา โดยเฉพาะการเรียนการสอนเน้นการทำงานร่วมกัน ต้องการความคิดเห็น พัฒนาความคิดและการใช้ภาษา เพราะนักเรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกัน ฝึกการแก้ปัญหา ทำให้กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ได้แสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตนเองตามที่ผู้เรียนคิดว่าควรจะเป็น โดยนำเอาการแสดงออกของผู้แสดง ทั้งพฤติกรรมการแสดงความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่อยู่ภายในของผู้เรียนออกมา ทำให้สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่เปิดเผยออกมา และนำมาซึ่งการศึกษาทำความเข้าใจกันได้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เกิดการเข้าใจในตนเอง ในขณะเดียวกัน การที่ผู้เรียนสวมบทบาทของผู้อื่นก็สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้อื่นได้ และยังสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน ใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระของบทเรียนอย่างลึกซึ้งนำมาซึ่งการปรับหรือเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมขึ้น และในที่สุดเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม นำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนเจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของตน ให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แนวทางในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนบทบาทสมมติ เพื่อนำมาใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียนภาษาจีนของผู้เรียน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี